

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
EESTI KEELE OSAKOND

Merju Lomp

JALGPALLIUUDISTE ANALÜÜS: TEKSTIOSALISED,
PROTSESSID JA KATEGORISEERIMISED

Magistritöö

Juhendaja dotsent Kersti Lepajõe

TARTU 2017

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Spordiuudis kui tekstiliik	6
1.1. Jalgpalliuudis internetiajastul	9
1.2. Meediakeel kui oluline uurimisallikas	11
2. Tähistusfunktsioon	12
3. Jalgpalliuudiste osalised ja protsessid	17
3.1. Jalgpallur	18
3.2. Meeskond	21
3.3. Nähtus, abstraktsioon või objekt	23
3.4. Treener.....	24
3.5. Meedia	26
3.6. Liit ja sellega seotud isik	27
3.7. Meeskonnaga seotud isik.....	28
3.8. Muu osaline	28
3.9. Fänn	30
3.10. Impersonaalselt vormistatud protsessid.....	30
3.10.1. Nähtus, abstraktsioon või objektid	31
3.10.2. Jalgpallur.....	33
3.10.3. Meeskond.....	34
3.10.4. Liiduga seotud isikud.....	35

3.10.5. Sihita protsessid	35
3.10.6. Treener	35
3.10.7. Fänn, meedia, sponsor	36
4. Jalgpalliuudiste osaliste kategoriseerimine	37
4.1. Jalgpallur	38
4.2. Meeskond	43
4.3. Treener.....	47
4.4. Liiduga seotud isik	50
4.5. Meeskonnaga seotud isik.....	52
4.6. Meedia	53
4.7. Muu osaline	54
Kokkuvõte	56
Kirjandus	58
Materjal	60
Analysis of Football News: Actors, Processes and Categorizations. Summary	72

Sissejuhatus

Kuigi sport on ühiskonnas populaarne, on see väheuuritud valdkond. Ka tekstianalüüsis on spordiuudised jäänud teiste uudiste varju. Sport on populaarne kogu maailmas, ajalehtedes eraldatakse spordiuudiste jaoks mitu lehekülge, internetiportaalides kajastatakse sporti ööpäev ringi. Maailma üks populaarsemaid spordialasid on jalgpall, mida kajastatakse laialdaselt ka Eesti meediaruumis. Just populaarsuse ja laia kajastuse tõttu on spordiuudise analüüsimiseks valitud jalgpalli kajastavad uudised. Jätkates jalgpalliuudise kui tekstiliigi analüüsimist, on magistritöö bakalaureusetöö „Jalgpallimetafoorid ja fraseologismid Eesti ajalehtede jalgpalliuudistes“ edasiarendus.

Magistritöö eesmärk on tekstianalüüsi abil uurida, kes on Eesti meedias ilmuvate jalgpalliuudiste osalised ja milliste protsessidega nad on seotud. Tekstiosalised ja protsessid näitavad jalgpallimaailmas ja -uudistes valitsevaid suhteid. Samuti on eesmärk analüüsida, mille alusel osalisi kategoriseeritakse. Kategoriseerimised näitavad, mille põhjal tekstiosalisi määratletakse, millist infot nende kohta lugejatele antakse ja kuidas neid selle info abil lugejatele esitletakse.

Jalgpalliuudiste analüüsiks valiti uudised Postimehe veebilehelt ja portaalist Delfi. Mõlema veebilehe spordisektsioonist koguti valdkonna „Jalgpall“ uudised vahemikust 1. jaanuar 2016 kuni 31. jaanuar 2016. Postimehes ilmus sel perioodil 313 jalgpalliteemalist uudist, Delfis 213. Perioodiks valiti jaanuar, kuna see jääb mitme Euroopa jalgpalliliiga hooaja keskele. Samuti on jaanuaris mitme Euroopa jalgpalliassotsiatsiooni üleminekuaken. See on periood, mille jooksul võivad jalgpalliklubid endale uusi mängijaid registreerida ja seetõttu ilmub meedias palju üleminekuid kajastavaid uudiseid. Eesti meistriliiga mängu sel perioodil ei toimu, kuid korraldatakse hooajaeelset siseturniiri.

Postimehest ja Delfist kogutud artiklid nummerdati ja kasutati Research Randomiserit (randomiser.org), et nii Postimehe kui ka Delfi artiklite seast valida juhuslikult 75 artiklit. Seega moodustavad analüüsitava materjali 150 juhuslikult valitud artiklit.

Töö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis tutvustatakse spordiuudist kui tekstiliiki. Kuna magistritöö keskendub internetist kogutud jalgpalliuudistele, pööratakse esimeses peatükis tähelepanu ka internetiajastu jalgpalliuudistele. Lisaks kirjeldatakse meediakeele tähtsust uurimisvaldkonnana. Teises peatükis tutvustatakse teksti tähistusfunktsiooni, sealhulgas Michael A. K. Halliday (2004) protsesside liigitust, mis on võetud aluseks jalgpalliuudistele protsesside analüüsimisel. Kolmas ja neljas peatükk moodustavad magistritöö empiirilise osa. Kolmandas peatükis analüüsitakse, kes on jalgpalliuudistele tekstiosalised ja milliste protsessidega on nad seotud. Neljandas peatükis uuritakse, mille alusel jalgpalliuudistele osalisi kategoriseeritakse.

1. Spordiuudis kui tekstiliik

Robert S. Brown leiab, et sport on üks olulisemaid sõnumiallikaid ühiskonnas, ometi on see väheuuritud valdkond. Ta leiab, et inimesed on spordile avatumad kui näiteks poliitikale ja reklaamile, mille suhtes on inimestel kujunenud eelarvamused, mis võivad mõjutada seda, kuidas sõnumit mõistetakse. Sporti nähakse meelelahutusena, mis on üles ehitatud füüsilisele tegevusele ja seetõttu ei suhtuta sellesse niivõrd kriitiliselt. Sport on tihedalt seotud emotsionaalsusega, inimestele meeldib osaleda spordimaailmas, kollektiivne kirg ühendab neid. Poliitikat nähakse valetamisena, etenduse ja filmi puhul tajutakse lavastatust, kuid sporti nähakse tõelisena – sel puudub stsenaarium, seda ei saa ennustada. Kõige olulisemaks spordile iseloomulikuks tunnuseks peab Brown selle universaalset atraktiivsust. Spordiga tegelevad ja seda jälgivad inimesed üle kogu maailma, sõltumata rassist, religioonist, soost või majanduslikust seisust. (Brown 2003: VII–VIII) Kogukonna- ja uhkustunnet kasvatades ning identiteeti luues lähendab sport kogukonnaliikmeid (Wigley, Meirick 2008: 3). „Sport suudab mõnikord imeasju korda saata. Üks positiivse tulemusega võistlus toob loomulikult peo võidumeeste ja nende tulihingeliste toetajate tänavasse. Aga see võib seejuures liita rahvast rahvusest, rassist, usutunnistusestki sõltumatult rohkem kui mis tahes riiklik kampaania või tegevuskava,“ kirjutati Postimehe juhtlõigus 2011. aastal (PM 2011).

Spordiajakirjandus on oma olemuses vastuoluline. Sporti peetakse sageli võrreldes teiste valdkondadega tühiseks ja trükimeedia tähtsuse hierarhias asub see madalal, kuid ometi on see lugejate seas populaarne. (Boyle, Haynes 2009: 167) Samuti on sport ajalehtede üks mahukamaid valdkondi, Eesti ajalehtedes eraldatakse spordiuudistele umbes 10% ajalehe mahust. Spordiuudised on tihti esitatud mitmeosalise infoplokina. Selle eesmärk on katta võistluse võimalikult paljusid aspekte ja pakkuda informatsiooni

eri huvide ja ettevalmistusega inimestele. Mitmeosalise infoploki osad võivad olla uudis ise, toimetaja kommentaar, lisalood, statistika, foto(d), teabegraafika. (Hennoste 2008: 185)

Tavaliselt on spordiuudiste keskmes meeste tippспорт (Hennoste 2008: 185). Millised spordialasid kajastatakse, kus neid kajastatakse ja millal neist uudiseid avaldatakse, sõltub hooajalistest muutustest. Spordialasid jagatakse tavaliselt talve- ja suvealadeks. Mõnda ala kajastatakse ka aasta ringi, näiteks jalgpalli. Spordialade aastaringset kajastamist kasvatab televisiooni roll spordi vahendamisel ja populaarsete spordialade nagu jalgpalli, tennis ja golfi üleilmne ärihuvidele allutamine. (Boyle, Haynes 2009: 167) Sporti kajastatakse peamiselt kahel viisil: meelelahutusena või n-ö patriootliku tegevusena. Meelelahutuse puhul on kesksel kohal maailmas populaarsed spordialad: jalgpall, tennis, korvpall jne. Lisaks kajastatakse spordiga kaasnevaid probleeme ja konflikte. N-ö patriootliku tegevuse korral on fookus kohaliku spordi olulistel aladel ja sportlastel: kohalik võrkpall, korvpall jms. Spordilehekülgedel ilmub aina enam tippspordi ümber toimuvat kajastavaid olemuslugusid, nende teema võib olla doping, sponsorid, fännid, invasport, spordiametnikud, võistluspaigad jne. (Hennoste 2008: 185) Olemuslugu annab ajakirjanikule võimaluse loobuda spordiuudise traditsioonilisest ülesehitusest ning läheneda teemale süvitsi. Tähelepanu keskpunkt võib olla suunatud eksperdi kommentaarile, matši eelvaatele, taustinfole, ettevalmistustele või fännide tegevusele. Ilmumise ajal peab artikli teema lugejatele huvi pakkuma. Olemuslugu on sageli meelelahutuslikum kui tavaline spordiuudis ja see aitab võita lugeja tähelepanu. (Andrews 2005: 82–83)

Spordiuudise erijooned saab koondada nelja rühma:

1. **Sisu.** Spordiuudises on olulisel kohal detailid ja kokkuvõtted, kuna lugeja põhihuviks on saada teada, milline oli skoor ja mis olid tähtsaimad hetked. Uudises keskmes on sportlane. Kuna lugeja tahab põhiinfole lisaks ka tausta ja kommentaare, on spordiuudises palju tsitaate. Kommentaare annavad sportlased, treenerid ja asjatundjad. Spordireporterite kohalolek võistluspaigas annab reporteritele võimaluse saada kommentaare otse sportlastelt ja treeneritelt ning kirjeldada lugejale võistluse

atmosfääri. Spordiuudise teema-arenduses võivad olla esitatud ka autori seisukohad ja kommentaarid. (Hennoste 2008: 186–187, 180)

2. **Ülesehitus.** Spordiuudise juhtlõigus esitatakse tavaliselt mõne juhtumi või situatsiooni kirjeldus: pöördepunkt, mängija tegutsemine, strateegia vms. Seetõttu ei alga spordiuudis kronoloogiliselt varaseima sündmusega. Juhtlõigule järgnev teemaarendus ehitatakse üles kronoloogiliselt, alustatakse võistluse algusest või sellele eelnevast situatsioonist, lõpetatakse võistlusjärgsete kommentaaridega. (Hennoste 2008: 187)

3. **Keel ja stiil.** Spordiuudises kasutatakse detaile, et luua autentne pilt (Hennoste 2008: 187). Spordiajakirjanduse keele oluline tunnus on sõnade mitmefunktsioonilisus. *Korvpall*, *võrkpall* ja *jalgpall* võivad olla nii mänguvahendi kui ka mängu tähenduses, sõnad *laskmine*, *tõstmine*, *sõudmine* jms võivad märkida nii spordiala kui ka konkreetset tegevust. Samuti kasutatakse julgeid metafoore (*nahkkindamees* poksija tähenduses), kõnekeelsust (*plastikud* plastsuuskade tähenduses) ja tinglikkust (*kuld* kuldmedali tähenduses). (Kull 2000: 117) Marcin Lewandowski leiab, et spordiuudise keel sõltub lisaks uudisežanrile (reportaaž, intervjuu vms) ka uudise väljaandjast, kas tegemist on kvaliteetajalehe või tabloidiga. Ta lisab, et siiski on kirjalike spordiuudiste keel formaalsem kui televisiooni- või raadioülekannetes kasutatav väljendusviis. (Lewandowski 2008: 28)

4. **Statistika.** Lugeja vajab statistikat, see aitab leida võistluse suundi ja pöördepunkte. Autor peab uudises välja tooma kõige olulisema statistika, pisistatistika lisatakse loole tavaliselt eraldi kastis. (Hennoste 2008: 188)

David Rowe (1992, viidatud Boyle, Haynes 2009 kaudu) nimetab neli spordiuudise tüüpi:

1. **Kõva uudis.** Kõvad uudised kirjeldavad sündmusi võimalikult objektiivselt. Need võtavad toimunu kokku, sisaldades kohtumise analüüsi ja skoori.

2. **Pehme uudis.** Kui kõvade uudiste eesmärk on võimalikult objektiivselt kirjeldada sündmusi, siis pehme uudised on meelelahutuslikuma sisuga. Tavaliselt vahendavad

pehmed uudised kuulujutte, kõmulugusid või eksklusiivseid uudiseid. Pehmele uudiste keskmel on sündmuste, skooride ja statistika asemel tähtsamad spordiga seotud isikud, näiteks sportlased, treenerid, mänedžerid või direktorid. Rõhk on iidolikultusel ja pehmed uudised on peamine vahend kuulsusestaatusel loomisel.

3. Ortodoksne vaatenurk. Ortodoksse vaatenurga puhul tõuseb esiplaanile ajakirjaniku autorisubjektiivsus. Tavaliselt väljendub ortodoksne vaatenurk kolumnides. Autor võib olla endine sportlane, kelle kogemused ja teadmised aitavad lugejate seas saavutada autoriteeti. Autor võib olla ka kogunud spordiajakirjanik, kes annab hinnanguid spordiala käekäigule või heidab pilgu viimastele skandaalidele.

4. Enesekohane analüüs. Enesekohane analüüs suunab pilgu spordi probleemidele, väldib lihtsustamisi. Enesekohane analüüs arutleb kriitiliselt spordi fenomeni üle subjektiivse autori positsioonilt.

Veebilehelehekülgedel ilmuvaid spordiuudiseid iseloomustavad samasugused erijooned nagu ajalehtedes trükitud uudiseid. Tänu veebi lisavõimalustele on veebilehelehekülgedel ilmuvatel spordiuudistel ka teisi tunnuseid. Kuna magistratöös keskendutakse jalgpalliuudistele ja analüüsitav materjal on kogutud uudisteportaalist ja ajalehe veebiversioonist, tutvustatakse järgnevalt võimalusi, mida kasutatakse internetis jalgpalliuudiste kajastamiseks, ja probleeme, mis internetis uudise avaldamisega kaasnevad.

1.1. Jalgpalliuudis internetiajastul

Tänapäeval on populaarseim jalgpalliuudiste vahendaja internet. Kuigi on palju veebilehti, mis on pühendunud vaid jalgpalliuudistele, on populaarsemad siiski ajalehtede veebiversioonide spordisektsioonid. Internet pakub paberväljaandega võrreldes enam võimalusi:

1. **Välkuudised.** Paljud saidid kajastavad jalgpalliuudiseid ööpäev ringi ja jõuavad mängu kajastava uudisnupukese valmis kiiresti. Üksikasjalikumaid artikleid avaldavad ajalehtede veebiversioonid umbes kahe tunni jooksul pärast lõpuvile kõlamist. (Murray 2010: 290)
2. **Hetkeseis.** Enamus peamistest uudiste- ja spordisaitidest pakuvad lugejale jalgpallikohtumise hetkeseisu. Mõned saidid pakuvad lisaks minuti täpsusega detaile, nt skoori, väljakult lahkumisi, vigastusi jne. (Murray 2010: 290)
3. **Tekstipõhine otseülekanne.** Üks uuemaid ja populaarsemaid veebis mängu jälgimise meetodeid on tekstiülekanne. Tekstiüleandes kirjeldatakse mängu, sündmusi antakse edasi toimumise järjekorras. Neis ülekannetes on lisaks statistikale ja kirjeldustele sageli arvamusi, kommentaare ja ka huumorit. Vahel kutsutakse lugejaid ülekandest osa võtma ja kommenteerima e-posti või foorumi kaudu või vastama küsitlusele. (Murray 2010: 291) Tekstipõhise otseülekanne keel on netikeel, sel on nii suulisele kui ka kirjalikule keelele iseloomulikke tunnuseid (Taborek 2012: 241).
4. **Välkarvamused.** Kui varem ilmusid hinnangud ja kommentaarid jalgpallisündmustele alles järgmisel või ülejärgmisel päeval, siis tänapäeval ilmuvad põgusad aramusavaldused kõigest mõnikümmend minutit pärast mängu lõppu. Sageli avatakse ka võimalus lugejatele arvamuse avaldamiseks ja mõtete vahetamiseks. (Murray 2010: 291) Mõned spordiajakirjanikud tunnistavad, et sellised tehnoloogilised lahendused võimaldavad lugejate panust ja kommentaare hilisemates kirjutistes ära kasutada (Wigley, Meirick 2008: 8).

Ööpäevaringne uudiste edastamine on kiirendanud võidujooksu uudise esimesena avaldamiseks. Mõnikord võib seetõttu kannatada internetis avaldatud uudise täpsus, kuna ajasurve tõttu on spordiajakirjanikel vähe aega andmete kontrollimiseks. Ajakirjanikud koguvad andmeid mitmelt veebilehelt. Samuti põhjustab ebatäpsusi andmete kogumine saitidelt, millel avaldatud info ei pruugi olla 100% täpne. (Boyle, Haynes 2009: 176)

1.2. Meediakeel kui oluline uurimisallikas

Ühiskonnas toimuvad sündmused jõuavad meieni meedia vahendatud lugudena. Meedial on tähtis roll kultuuri, poliitika ja ühiskondliku elu vahendamisel. Meedia peegeldab ja kajastab ühiskonnas toimuvat ning sellega ka kujundab ühiskonna iseloomu. (Bell 1998: 64–65) Allan Bell leiab, et Lääne ühiskonna liikmed kuulevad või loevad keelt enam meediast kui suhtlusest teiste inimestega. Meediakeelel on ühiskonnas suur mõju, see jõuab inimesteni enim uudiste kaudu, mis levivad nii ajalehtedes, raadios kui ka televisioonis. (Bell 1991: 1)

Norman Fairclough leiab, et tekstianalüüs on meediakeele analüüsil keskne meetod. Meediatekstid on tema sõnul kultuurisestest muutustest näitajad. Meediakeelt mõjutab tänapäeval kaks suhet: informatsiooni ja meelelahutuse suhe ning avaliku ja isikliku suhe. (Fairclough 1995: 10, 16, 60) Allan Bell ja Peter Garrett toovad välja neli põhjust, miks meedia ja meediakeel on oluline uurimisallikas:

- 1) uurimismaterjal on lihtsalt kättesaadav ja rikkalik,
- 2) meediakeel mõjutab ja esindab inimeste keelehoiakuid,
- 3) meedia peegeldab keele ja suhtlusega loodud sotsiaalseid tähendusi ja stereotüüpe,
- 4) meedia kajastab ja mõjutab kultuuri, poliitikat ja ühiskondliku elu (Bell, Garrett 1998: 3–4).

Uudis on tekstiliik, mida saab mitmel viisil uurida. Üks võimalustest on uurida teksti metafunktsioone. Kuna magistritöö keskendub jalgpalliuudiste osalistele, protsessidele ja osaliste kategoriseerimistele, on metafunktsioonidest fookuses tähistusfunktsioon.

2. Tähistusfunktsioon

Halliday funktsionaalne lähenemine tekstile eristab teksti kolme metafunktsiooni. Need on tähistusfunktsioon (tegelikkuse representeerimine), interpersonaalne funktsioon (suhete ja identiteetide loomine) ja tekstuaalne funktsioon (keelelise esituse vormistamine). (Halliday 2004: 29–30) Tähistusfunktsiooni analüüsimisel vaadeldakse sündmuste, olukordade, suhete, inimeste jne esitamist ehk representeerimist tekstis. Nähtuste ja sündmuste esitamisega loob tekst oma tegelikkuse, määratleb selle protsessid ja osalejad. (Kasik 2008: 17)

Tekst nimetab asju, inimesi ja protsesse ning loob sellega oma maailmapildi. Referents seob tähistusfunktsiooni sõnatasandiga, mille abil on lihtne näitlikustada valikute tegemist. Teksti looja valib sõnad ja kuidas sõnades tähendusi väljendab. (Kasik 2008: 20) Osalistele võib viidata üldistatud rühmadena (*inimesed*) või identifitseeritavate individidena. Spetsiifiliselt identifitseeritud osalisi on võimalik esitada üksikisikutena (individualiseerimine) või rühmadena (assimileerimine). Assimileerimist saab väljendada kollektiviseerimisena ja kvantifitseerimisena. Kollektiviseerimise puhul viidatakse osalistele kvalitatiivselt määratud hulgaga osaliste arvu ei märgita. (van Leeuwen 2008: 37) Kasutatakse mitmusevormi (*õpilased*), kollektiivsubstantiivi (*juhatus*), mitmuslikku pronoomenit (*meie, nemad*) või kollektiivsusliiteid (*elanikkond, rahvastik*) (Kasik 2008: 21). Kvantifitseerimise korral viidatakse osalistele kvantitatiivselt määratud hulgaga (van Leeuwen 2008: 37). Kasutatakse numeraale (2 *õpilast*) või hulgamäärsõnu (*paljud õpetajad*). Lisaks on võimalik osalistele viidata identiteeti määratlemata, seda nimetatakse osaliste indetermineerimiseks. Anonüümsuse

väljendamiseks viidatakse indefiniitsete pronoomenite, *meie*-deiksise ja umbisikulise tegumoe abil. Määratletud osaliste puhul saab uurida, mille põhjal neid kategoriseeritakse. (Kasik 2008: 21–22)

Teun van Leeuwen jagab kategoriseerimise kaheks: kategoriseerimine funktsiooni alusel ja kategoriseerimine identiteedi alusel. Funktsiooni alusel kategoriseerimine tähendab, et tekstiosalisi määratletakse selle järgi, mida nad teevad, nt ameti või rolli kaudu. Identiteedi alusel kategoriseerimine tähendab, et tekstiosalisi määratletakse selle järgi, kes nad on. Identiteedi alusel kategoriseerimise saab omakorda jagada kolmeks: klassifikatsioon, suhetel põhinev identifitseerimine ja välimusel põhinev identifitseerimine. Klassifitseerimise puhul määratletakse inimesi selle põhjal, kuidas ühiskond inimesi eristab. Klassifitseerimise alla kuulub näiteks määratlemine soo, vanuse, päritolu, rassi, religiooni kaudu. Suhetel põhinev identifitseerimine tähendab tekstiosaliste määratlemist isiklike suhete või töösuhete alusel. Sellist kategoriseerimist väljendatakse sageli kindlate suhteid märkivate sõnadega, nagu näiteks *vanaema*, *sõber*, *kolleeg*. Välimusel põhineva identifitseerimise puhul määratletakse tekstiosalist tema välimuse põhjal. (van Leeuwen 2008: 42–44)

Peale kategoriseerimise on oluline analüüsida, millistes situatsioonides tekstiosalisi esitatakse, milliste protsesside, tegevuste ja seisunditega neid seosesse viiakse. Protsesside liigitamise aluseks on funktsionaalne grammatika. Selle järgi vormistatakse kogemused tekstiks kolme üldise inimliku kogemuse kategooria abil: osalised, protsessid ja tingimused. Sündmuse keelendamisel on aluseks küsimused „kes, mida tegi, kus, millal, kuidas, kellele“ ja vormistatakse lause. (Kasik 2008: 24) Michael A. K. Halliday jaotab protsessid põhirühmadeks ja vaherühmadeks. Põhiprotsesside hulka kuuluvad materiaalsed protsessid, mentaalsed protsessid ja suhte protsessid. Vaheprotsessideks on käitumis- ja olemasoluprotsessid ja verbaalsed protsessid. (Halliday 2004: 170)

Materiaalsed protsessid on tegemis- ja toimumisprotsessid ja need nõuavad energiat. (Halliday 2004: 179). Need konstrueerivad liikumist, tegevust või muutust ja tavaliselt on neil konkreetne, tajutav tulemus (*Väed tuuakse sisse*). Ka abstraktsed tegevused ja

sündmused on materiaalsed protsessid (*Tähelepanuvajadus kasvab*). (Kasik 2008: 25) Materiaalsetes protsessides on alati üks osaline – toimija. Protsessi võib olla seotud vaid toimija endaga, sel juhul on ta ainus protsessiosaline (*Lõvi ärkas*). Selliseid protsesse nimetatakse intransitiivseteks. Protsess võib laieneda ka teisele osalejale, sihile (*Lõvi püüdis sebra kinni*). Protsesse, milles on osalejateks nii toimija kui ka siht, nimetatakse transitiivseteks. (Halliday 2004: 180)

Kui materiaalsed protsessid on seotud välise, materiaalse maailmaga, siis mentaalsed protsessid on seotud teadvusega. Tegemist on protsessidega, mis toimuvad inimese peas. (Halliday 2004: 197) Mentaalsed protsessid kujutavad mõtlemist (*Omavalitsus mõtleb eelarve peale*), tahtmist (*Ta on huvitatud koostööst*), tajumist (*Ta näeb vajadust summasid kärpida*) ja tundmist (*Ta kardab otsuse edasiliikkamist*). (Kasik 2008: 25) Mentaalse protsessi üks osalistest on teadlik tajuja. Tajujaks on üldiselt inimene, välja arvatud isikustamise (inimlike omaduste omistamine elutule) puhul. Mentaalse protsessi teiseks osaliseks on nähtus, mida tajutakse, mõeldakse, tahetakse. Nähtuseks võib olla nii asi (*Talle meeldib pasta*), sündmus (*Ta nägi last jooksmas*) kui ka fakt (*Teda ärritas, et ta on ülekaaluline*). (Halliday 2004: 201–205)

Suhte protsessid konstrueerivad asjade või nähtuste vahelist suhet, st kirjeldavad olemist, seisundit, omamist. Kõige tavalisemaks suhteverbiks on *olema*. (Kasik 2008: 25) Suhte protsessid ei nõua energiat (*Ta on elutoas; tal on tugitool* vrd materiaalne *Ta läheb elutuppa; ta ostab tugitooli*) Suhte protsess on üles ehitatud kahe osalisega. Pole võimalik öelda: „X on“, vajalik on teine osaline (mis X on, kus X on, mida X omab). (Halliday 2004: 211–213)

Käitumisprotsessid on psühholoogilised ja füsioloogilised protsessid (*hingama, köhima, jõllitama, naeratama*). Neil pole selgeid eristuvaid tunnuseid, pigem meenutavad nad osalt materiaalseid ja osalt mentaalseid protsesse. Osalist nimetatakse käitujaks, tavaliselt on ta sarnaselt tajujale inimene. Erinevalt tajumisest on protsess pigem tegemine. (Halliday 2004: 248–250)

Verbaalsed protsessid meenutavad mentaalseid protsesse, aga ka suhteprotsesse (*kiitma, ütlema, väitma*). Lausetes, mis kirjeldavad verbaalseid protsesse, on ütleja ja sõnum, tavaliselt ka vastuvõtja, kellele sõnum on suunatud. (Kasik 2008: 25)

Olemasoluprotsessid konstrueerivad eksistentsi (*Lootust on*) (Kasik 2008: 26). Osaliseks on olija, mis võib olla nii inimene, sündmus, asi, institutsioon kui ka abstraktsioon (Halliday 2004: 258).

Joonis 1. **Protsessid M. A. K. Halliday järgi** (LLL: Language, Linguistics & Learning 2013)

Tekstianalüüsi abil on oluline spordiuudiseid uurida, sest kuigi sport on üks kajastatumatest ja populaarsematest valdkondadest nii maailmas kui ka Eestis, pole spordiuudiste keelt palju uuritud. Jalgpalli nimetatakse vahel spordialade kuningaks ja maailma populaarseimaks spordialaks. See on populaarne spordiala, millel on miljoneid harrastajad ja fänne kogu maailmas. Seetõttu on oluline uurida, kuidas populaarset spordiala kajastavates uudistes kujutatakse tekstiosalisi, milliste protsessidega nad on seotud ja mille põhjal neid kategoriseeritakse. Tekstiosaliste ja protsessidega väljenduvad jalgpallimaailma suhted: keda peetakse tähtsamaks, kellest kirjutatakse rohkem, mida osalised teevad. Kategoriseerimised näitavad, mille järgi tekstiosalisi määratletakse ja kuidas neid lugejatele esitletakse.

3. Jalgpalliudiste osalised ja protsessid

Selles peatükis vaadeldakse, kes on jalgpalliudiste tekstiosalised ja milliste protsessidega on nad seotud. Analüüsi jaoks on tekstiosalised ja protsessid märgendatud, tekstiosalised jagatud rühmadesse ning nendega seotud verbid jaotatud Michael A. K. Halliday (2004) liigituse alusel materiaalseid, mentaalseid ja verbaalseid protsesse ning käitumis-, suhte- ja olemasoluprotsesse väljendavateks verbideks. Tekstiosalised ja protsesse ei ole vaadeldud otsekõnes.

Tekstiosalised on jagatud rühmadesse:

- 1) jalgpallur,
- 2) meeskond,
- 3) nähtus, abstraktsioon või objekt,
- 4) treener,
- 5) meedia,
- 6) liit ja sellega seotud isik,
- 7) meeskonnaga seotud isik,
- 8) muu osaline,
- 9) fänn.

Jalgpalluri rühma kuulub mängija või mängijad, kui pole mõeldud tervet meeskonda. Meeskonna rühma on jaotatud koondised ja klubide meeskonnad. Juhul kui tekstis on protsessi põhiosaliseks märgitud meeskond, kuid lause sisu viitab sellele, et tegijaks

pole mängijatest koosnev võistkond, vaid pigem peatreener, pressiesindaja, omanik, juhatus vm, on see siiski liigitatud meeskonna rühma, kuna tõelist protsessiosalist pole võimalik kindlaks teha. Nähtuse, abstraktsiooni või objekti rühma kuuluvad elutud nähtused, abstraktsioonid ja objektid, mis on vormistatud toimijana. Treeneri rühmas on kõik, keda tekstis on nimetatud treeneriks, nii pea- kui ka abitreenerid. Meediaks on jagatud telekanalid, ajalehed, uudisteportaalid ja ajakirjanikud. Liidu ja sellega seotud isiku rühma kuuluvad Rahvusvaheline Jalgpalliliit (FIFA), Euroopa Jalgpalliliit (UEFA), riikide jalgpalliliidud ja nende esindajad. Meeskonnaga seotud isikute hulka on liigitatud meeskonna taustajõud, klubi presidendid, juhatus, spordijuhid jm. Muu osalise rühma on koondatud kõik osalised, kes ei sobi ühtegi eelkirjeldatud rühma. Fänni rühmas on mõne kindla meeskonna poolehoidjad või jalgpallihuvilised.

Omaette rühma moodustavad impersonaalselt vormistatud protsessid. Impersonaalse verbi puhul pole eksplitsiitset agenti, seega on protsessi põhiosaline teadmata (kuigi tihti annab artikli sisu või kontekst aimu, kelle või millega on tegemist), kuid peaaegu alati on teada teine protsessiosaline (siht, tajutav nähtus vm).

3.1. Jalgpallur

Jalgpallur on jalgpalliuudiste mainituim tekstiosaline. Verbe, mis näitavad protsesse, milles jalgpallur on põhiline protsessiosaline, on uuritavas materjalis 570. Neist umbes kaks kolmandikku (388 verbi) väljendavad materiaalseid protsesse, jalgpallur on toimija. Materiaalsete protsesside rohkus on põhjendatav jalgpalluri tööga, väljakul mängimine on füüsiline tegevus, mis nõuab liikumist ja energiat, jalgpalluri tegevusel on tulemus (1, 2, 3).

(1) Kalju asus 16. minutil juhtima, kui *Andrei Sidorenkov* eksis küll penaltil, ent *saatis* teisel katsel palli võrku. (Kangur, Postimees 8.01)

(2) Eesti jalgpallikoondise keskväljamaestro *Konstantin Vassiljev* lõi Poola liigas möödunud kalendriaastal seitse väravat – üks ilusam kui teine. (Delfi Sport, Delfi 12.01)

(3) Atletico seis läks eriti raskeks avapoolaja eelviimasel minutil, kui äärekaitaja *Filipe Luis* tegi keskjoone juures ohtliku vea Messi vastu ja nägi punast kaarti. (Kangur, Postimees 30.01)

Ka jalgpalluri tegevust palliplatsist eemal kirjeldatakse sageli materiaalseid protsesse väljendavate verbide abil. Tegevus toimub küll palliplatsist eemal, kuid on sageli seotud jalgpalluri tööga. Näites 4 sõlmib jalgpallur lepingu, mis on tema töötamise eeldus, see annab õiguse meeskonnas mängida. Samuti on materjaliseid verbe, mis väljendavad materiaalseid protsesse, mis esmapilgul pole seotud jalgpalluri põhitegevusega (5).

(4) *Subbotin* sõlmis poolakatega kaheaastase lepingu. (Kangur, Postimees 14.01)

(5) Veelgi põnevamad uudised tulevad Norrast, kuhu *lendas* eile *Joel Lindpere*, kes kaalus vahepeal isegi karjääri lõpetamist. (Lehete, Delfi 21.01)

Materiaalsete protsesside järel on teisel kohal verbaalsed protsessid (75 verbi). Kuna spordiuudistes on oluline koht kommentaaridel, saavad uudises sõna sündmuse osalised, sageli sportlased. Otsekõnet laiendatakse verbaalsete verbidega (6) või antakse sportlase öeldu edasi jutustavas lauses (7).

(6) „Mul on väga hea meel, et FC Levadia sõlmis minuga lepingu ning andis võimaluse Eestis karjääri jätkata,“ *lausus FC Levadia värskes täienduses*. (Kalam, Postimees 14.01)

(7) Mullu Liverpoolist MLSi Los Angeles Galaxy ridadesse siirdunud *Gerrard* sõnas Daily Telegraphile, et käesolev aasta jääb talle ilmselt mängijana viimaseks. (Kangur, Postimees 2.01)

Jalgpallur on uuritud materjaliseid suhte protsessi põhiosaline 59 korral. Suhte protsess võib väljendada jalgpalluri tulemuste põhjal kujunenud rolli või positsiooni, näites 8 on jalgpallur tõusnud meeskonna suurimaks väravakütiks. Suhte protsessiga väljendatakse ka jalgpalluri kohalolu (9) või kuuluvust (10). Ka sportlase seisundit väljendab suhte protsess nagu näites 11.

(8) Wackeri *suurim väravakütt on tänavu olnud* 14 tabamust löönud 34-aastane *Thomas Pichelmann*. (Täll, Postimees 14.01)

(9) Viimati nähti Gohourit 11. detsembril Saksamaal Steinbachis, kus *ta viibis* oma viimase koduklubi TSV Steinbachi jõulupeol. (Delfi Sport, Delfi 2.01)

(10) *Nimetatud kolmik kuulus* detsembris ka B-koondisesse. (Kalvet, Postimees 4.01)

(11) Jah, seda *Hollandi koondislast, kes oli* möödunud aastal ligi 6 kuud *vigastatud* ja seetõttu vaid 26 ametlikku mängu kirja sai. (Raidla, Delfi 12.01)

Sageduselt järgnevad suhteptsessidele mentaalsed ptsessid. Jalgpallur on tajuja 39 korral. Sageli väljendavad jalgpallurid oma mentaalset tegevust intervjuudes, kui sportlase öeldu antakse edasi jutustavas lauses, kasutatakse samuti mentaalseid ptsesse väljendavaid verbe. Verb võib väljendada jalgpalluri soove (12), ootusi (13) ja tundeid (14). Näites 15 väljendab *peab vääriliseks* jalgpalluri hinnangut.

(12) Arsenali paremkaitaja *Mathieu Debuchy* tunnistas, et *tahab* jaanuaris klubist iga hinna eest lahkuda. (Kalam, Postimees 18.01)

(13) Soome meisterklubi SJK väravavaht *Mihkel Aksalu* kiitis uusi talvisi täiendusi ja *ootab* põnevat hooaega. (Kalam, Postimees 14.01)

(14) Väidetavalt *polnud Bale sugugi rahul* Reali peatreeneri Rafael Benitezi vallandamisega ning *oleks väga õnnelik*, kui keegi ta suvel mujale parseldaks. (Leheste, Delfi 11.01)

(15) Eesti jalgpallikoondise poolkaitsja *Konstantin Vassiljev*, kes ise lõi 2015. aastal koondise eest kolm väravat, *peab* Sander Purit igati ausalt Hõbepalli auhinna *vääriliseks*. (Leheste, Delfi 2.01)

Analüüsitud materjal on jalgpallur käituja üheksas lauses. Käitumisptsesse väljendavad verbid on levinumad jalgpallikohtumiste otseülekannetes. Ülekande kommentaatori ülesanne on kommenteerida ja kirjeldada väljakul toimuvat ja sageli

kirjeldab ta ka jalgpallurite käitumist. Spordiuudised võtavad kokku kõige olulisema informatsiooni, jalgpalluri käitumine pole sageli uudise seisukohalt tähtis ja seega kasutatakse käitumisprotsesse väljendavaid verbe uudistes vähem kui teleülekannetes. Verb võib kirjeldada jalgpalluri käitumist konkreetsel hetkel nagu näites 16 või üldist käitumist (17).

(16) *Eesti keskkaitstsja vaatas mängu pingilt.* (Täll, Postimees 3.01)

(17) Dortmundi Borussia peatreener Thomas Tuchel leidis, et *Adnan Januzaj ei näidanud klubis üles piisavalt tahet.* (Kalam, Postimees 10.01)

3.2. Meeskond

Meeskond on jalgpalliuudiste teine mainitum tekstiosaline. Analüüsitud materjalis on 376 verbi, mis väljendavad protsesse, mille põhiosaline on meeskond. Nagu ka jalgpalluri puhul on materiaalseid protsesse väljendavad verbid esikohal (295 verbi). Meeskonna materiaalsed protsessid on eelkõige seotud tulemusega ehk kas meeskond võitis, kaotas või mängis viiki ning mis oli kohtumise lõppskoor (18, 19). Samuti on materiaalsed protsessid seotud eeloleva kohtumisega. Näites 20 väljendab *FC Flora kohtub*, et FC Flora läheb teise meeskonnaga vastamisi, näites 21 annab *Eesti võõrustab* rohkem infot, Eesti on võõrustaja, seega toimub mäng Eesti väljakul.

(18) Inglismaa jalgpalli kõrgliigas lõppes äsja 2016. aastanumbri esimene mäng, kus *West Ham alistas* koduplatsil 2:0 Liverpooli. (Raidla, Delfi, 2.01)

(19) Jalgpalli Saksamaa kõrgliigas *tegi* Eesti koondise kapteni Ragnar Klavani koduklubi *Augsburg* koduväljakul *0:0 viigi* Frankfurdi Eintrachtiga. (Kangur, Postimees, 30.01)

(20) *FC Flora kohtub* homme Rootsi jalgpallimeistriga. (Delfi Sport, Delfi, 22.01)

(21) *Eesti võõrustab* märtsis Lillekülas Norra jalgpallikoondist. (Kangur, Postimees, 9.01)

Väljaspool väljakut toimuvad materiaalsed protsessid on peamiselt seotud tehingute ja lepingutega nagu näidetes 22 ja 23.

(22) *Sunderland hankis* 7. jaanuaril Müncheni Bayernist 25-aastase keskkaitaja Jan Kirchhoffi, kes tegi täna Tottenhami vastu enda debüüdi. (Kalvet, Postimees, 16.01)

(23) *Nõmme Kalju sõlmis* tuttava itaallasega üheaastase lepingu. (Delfi Sport, Delfi, 14.01)

Materiaalsetele protsessidele järgnevad suhte protsessid, mida väljendavaid verbe on 48. Suhte protsessiga väljendatakse meeskonna positsiooni liigatabelis nagu näites 24. Uudistes, mis kirjeldavad detailselt mängu käiku, kirjeldavad verbid meeskonna edu- või kaotusseisu mängu ajal (25).

(24) Liigatabelis *on Sporting* nüüd 38 punktiga *esikohal*, Porto on 36 punktiga teine. (Parts, Postimees, 3.01)

(25) ... juba esimese viie minuti järel *oli Flora juhtimas* 3:0 ... (Parts, Postimees 15.01)

Meeskond on mentaalse protsessi põhiosaline 20 lauses. Lausete sisu ja verbid viitavad sellele, et sageli tegelikult on osaline meeskonna peatreener, juhtkond, omanik jm, kuid kuna osaliseks on uudises märgitud meeskond ja tegelikku osalist pole võimalik kindlaks teha, ei ole meeskondi ja nendega seotud mentaalseid protsesse jagatud teistesse rühmadesse. Verbidega on edasi antud nii huvi (26), soovi (27) kui ka tundeid (28).

(26) Inglismaal Swindon Townis leiba teeniva ründaja vastu *tunneb elavat huvi* Poola meeskond *Kielce Korona*. (Täll, Postimees 1.01)

(27) Intsident juhtus 2013. aasta suvel, kui *Partizan ei soovinud* toona alles 19-aastast Mitrovici Anderlehti müüa. (Delfi Sport, Delfi 27.01)

(28) Noorte meistrivõistlustest *tundsid rõõmu kokku 424 võistkonda*. (Täll, Postimees 22.01)

Meeskond on ütleja ehk verbaalse protsessi põhiosaline 13 lauses. Taas saab oletada, et tegelikult osaliseks pole tegelikult meeskond kui grupp jalgpallureid, vaid pigem pressiesindaja, juhatus, omanik jm. Kui jalgpalluri puhul on verbaalset protsessi väljendavad verbid seotud otsekõnega, siis meeskonna verbaalsed protsessid on edasi antud jutustavas lauses nagu näites 29.

(29) BBC uuris Inglismaa suurklubilt kuulujuttude kohta ja loomulikult *lükkas United need kohe ka ümber*. (Täll, Postimees 22.01)

3.3. Nähtus, abstraktsioon või objekt

Sageduselt kolmandad tekstiosalised on nähtused, abstraktsioonid ja objektid. Verbe, mis näitavad protsesse, milles need on põhilised protsessiosalised, on uuritavas materjalis 162. Neist üle kahe kolmandiku (112 verbi) moodustavad materiaalseid protsesse väljendavaid verbid (30, 31).

(30) Tabelis hetkeseisuga koguni viiendaks tõusnud West Hamile *tõid võidu* Michail Antonio ning Andy Carrolli *tabamused* vastavalt 10. ja 55. minutil. (Raidla, Delfi 2.01)

(31) *Sillamäe Kalevi buss sattus* Tallinna-Narva maanteel *avariisse*. (Delfi Sport, Delfi 15.01)

Nähtused, abstraktsioonid ja objektid on analüüsitud materjalis suhte protsessi põhiosalised 40 lauses. Kui teiste tekstiosaliste puhul oli levinud suhteverb olema, siis nähtuste abstraktsioonide ja objektide puhul kasutatakse lisaks verbile *olema* ka verbi *tähendama* (32).

(32) ... kuid seekordne *kaotus tähendab*, voores lõpuks võivad nad end leida juba esikümne piirimaalt. (Raidla, Delfi, 2.01)

Olemasoluprotsesse väljendatakse analüüsitud materjalis viiel korral. Olemasoluprotsess konstrueerib eksistentsi, aga ka millegi puudumist nagu näites 33.

(33) Sama stsenaarium oleks pidanud toimima ka U21-vanuseklassis: täna kaitse, homme rünnak. Praegu *pole kumbagi. Pole ka enesekindlust*, mis eelmisel aastal Pehrssoni kaudu täiskasvanute koondisesse jõudis. (Täll, Postimees 8.01)

Nähtused, abstraktsioonid ja objektid on käitujad kolmel korral. Kõikidel kordadel on käitumisprotsessi väljendav verb *näitama* (34).

(34) ... Lõuna-Ameerika kõige tugevaimal (sic!) klubiturniiril antud *dopinguproov näitas* märke keelatud stimulandi kasutamisest ... (Parts, Postimees, 13.01)

Nii verbaalsetes (35) kui ka mentaalsetes (36) protsessides on nähtused, abstraktsioonid ja objektid põhiosalised kahel korral.

(35) Rimo Hunt käis eelmisel nädalal Poola esiliigaklubis Gdynia Arkas testimas, aga *kipsis käsi ei lubanud* endast maksimumi anda. (Delfi Sport, Delfi 27.01)

(36) *Internet hullub*: kas täna nähti Premier League'i kõige halvemat debüüti? (Kalvet, Postimees 16.01)

3.4. Treener

Treeneri kui protsessi põhiosalisega on seotud 119 verbi. Analüüsitud materjalis osaleb treener kõige enam verbaalsetes protsessides, mida väljendavad 51 verbi. Levinumad on verbid, mis ei väljenda sõnumi sisu või sõnumi esitamise viisi (37).

(37) „See on hullumeelne otsus,“ ütles *Hitzfeld* Saksamaa meediale. (Täll, Postimees 6.01)

Materjalis esineb verbe, mis näitavad sõnumi esitamise viisi. Verb võib näidata, kas sõnum on palve või käsk nagu näites 38 või anda lisaks edasi ka ütleja emotsiooni (39).

(38) ... *nõudis juhendaja*, et toona alles 18-aastane portugallane võtaks Beckhamist vabaks jäänud särgi numbriga. (Delfi Sport, Delfi, 12.01)

(39) ... nii lõppeski eilne mängujärgne pressikonverents üsna kummaliselt, kui ManU *peatreener sõimas* üht ajakirjanikku paksuks. (Parts, Postimees, 13.01)

Sageduselt järgnevad verbaalsetele protsessidele materiaalsed (49 verbi). Kõige enam on treener toimija koos meeskonnaga (40) või on ta juht, kes viib meeskonna mingi tulemuse või sihini (41). Nagu ka meeskond on treener seotud tehingutega (42).

(40) *Müncheni Bayerniga on Hitzfeld võitnud* viis riigi meistritiitlit ja ühe Meistrite liiga võidukarika. (Täll, Postimees, 6.01)

(41) *Sergei Frantsev viis* toona klubi hõbemedalitele ning uueks aastaks seati kõrged sihid. (Delfi Sport, Delfi, 3.01)

(42) Kuna *Unitedi treener Sir Alex Ferguson müüs* samal suvel David Beckhami Madridi Reali ... (Delfi Sport, Delfi, 12.01)

Mentaalsed protsessid on treeneriga seotud protsessides kolmandal kohal, neid protsesse väljendavaid verbe leidub materjalis 18. Protsessid on sageli seotud kas meeskonna (43) või treeneri enda tulevikuga (44).

(43) Poola kõrgliigas 24 punktiga 12. kohal olev Korona on tänavu hädas väravate löömisega ja *peatreener Marcin Brosz loodab* Ojamaa abil ründetegevust teravamaks muuta ... (Täll, Postimees 1.01)

(44) 38-aastane mees on viimased aastad veetnud Peterburis ja kuigi *ta kavatses* hooaja lõpus uut väljakutset otsima asuda, *ei soovi Villas-Boas* Inglismaale naasta, vahendas Soccernet.ee. (Parts, Postimees 19.01)

Suhteotsessi põhiosaline on treener ühes lauses. Näites 44 väljendab *on veetnud* treeneri olemist, viibimist kindlas kohas.

3.5. Meedia

Verbe, mis näitavad protsesse, milles meedia on põhiline protsessiosaline, on uuritavas materjalis 68. Neist 49 väljendavad materiaalseid protsesse. Sagedasemad verbid on *vahendama* ja *kirjutama* (44).

(44) Aserbaidžaani kõrgliigaklubi Bakuu Ravan sai FIFA otsusel tabelis kuuepunktalise trahvi, sest ei täitnud töölepingut Eesti koondise väravavahi Artur Kotenkoga, *vahendab Soccer.net*. (Delfi Sport, Delfi 27.01)

Materiaalsetele protsessidele järgnevad verbaalsed, neid väljendab 14 verbi. Erinevalt materiaalistest protsessidest, mille toimija on portaal või väljaanne, on verbaalsete protsesside põhiosaline ehk ütleja enamasti ajakirjanik (45).

(45) *Venemaa spordiajakirjanik kommenteeris* Meistrite liiga vutimängu purjuspäi. (Delfi Sport, Delfi 13.01)

Meedia on mentaalse otsessi põhiosaline viies lauses. Tajuja võib olla nii väljaanne või portaal kui ka ajakirjanik. Verbid väljendavad valikute tegemist (46) ja väärtuse hindamist (47).

(46) ... tasuks ehk tagasi pöörduda aastasse 2009, kui parimaid *valisid* vaid *spordiajakirjanikud*. (Raidla, Delfi 12.01)

(47) Vastasel juhul peaks Korona eestlase eest välja käima umbes pool miljonit eurot (selliseks *hindab* Ojamaa väärtust *transfermarkt.de*). (Täll, Postimees 1.01)

3.6. Liit ja sellega seotud isik

Liitude ja nendega seotud isikute kui portsessi põhiosalistega on seotud 57 verbi. 24 ehk ligi pooled verbidest väljendavad materiaalseid protsesse. Rahvusvaheline Jalgpalliliit on toimija eelkõige sellistes protsessides, millele eelnevad mentaalsed protsessid, kuid mis viiakse ellu materiaalselt (48). Kuna materjal on pärit ajast, mil FIFA otsis uut presidenti, on mitu toimijat presidendikandidaadid. Seetõttu on paljud materiaalsed protsessid seotud kandideerimisega (49).

(48) *Rahvusvaheline Jalgpalliliit FIFA vallandas päevapealt oma niigi juba tegutsemiskeelu all olnud peasekretäri Jerome Valcke.* (Delfi Sport, Delfi 13.01)

(49) *Rahvusvahelise jalgpalliliidu FIFA uueks presidentiks (sic!) kandideerib teiste seas ka Jordaania prints Ali bin al-Hussein ...* (Gregor, Postimees 6.01)

Teisele kohale jäävad verbaalsed protsessid, neid väljendavaid verbe on materjalis 22. Harva on ütleja liit (50), peamiselt on portsessi põhiosaline mõni liidu esindaja nagu näites 51.

(50) *Eesti meeste jalgpallikoondis peab aasta esimese kodumängu 24. märtsil Lilleküla staadionil, kus vastaseks on Norra, teatab Eesti Jalgpalli Liit.* (Kangur, Postimees 9. 01)

(51) *... selgitas Eesti Jalgpalli Liidu tehniline direktor Janno Kivisild.* (Delfi Sport, Delfi 27.01)

Liiduga seotud isik on suhteportsessi osaline ühel korral. Näites 52 väljendab suhteportsessi *on uurimise all* (52).

(52) *Jalgpall on hetkel skandaalide keskel: FIFA senine president Sepp Blatter ning ka Euroopa alaliidu UEFA president Michel Platini on mõlemad korruptsioonisüüdistuse tõttu uurimise all ...* (Gregor, Postimees 6.01)

3.7. Meeskonnaga seotud isik

Verbe, mis näitavad protsesse, milles meeskonnaga seotud isik on põhiline protsessiosaline, on uuritavas materjalis 21. Neist üle 2/3 ehk 16 verbi väljendavad verbaalseid protsesse. Verbid on peamiselt pärit otsekõne kõrvallausest ning ei kirjelda sõnumi esitamise viisi (53).

(53) „ ...Varem pole ükski aafriklane FC Levadia eest mänginud,“ *lisas FC Levadia tegevjuht Sergei Hohlov-Simson* (Kalam, Postimees 14.01)

Teisele kohale jäävad mentaalsed protsessid, neid väljendavaid verbe on materjalis kolm. Mentaalsed protsessid väljendavad otsustamist (54) ja tundeid (55).

(54) *Reali juhtkond on otsustanud* Benitezi asemele palgata klubi endise tippmängija Zinedine Zidane'i. (Delfi Sport, Delfi 4.01)

(55) 23-kordse Eesti koondise internatsionaali uue koduklubi *peamäenedžer Alfred Hörtnagl tundis* värsket täienduse üle *head meelt* ... (Raidla, Delfi 7.01)

Nii materiaalseid protsesse kui ka käitumisprotsesse on materjalis üks. Näites 56 väljendab *otsib* materiaalselt protsessi, *pilgu peale pannud* aga käitumisprotsessi.

(56) Arka spordidirektor tunnistas kohalikule meediale, et *otsib* füüsiliselt võimsat tipuründajat ning *on Hundile pilgu peale pannud*. (Leheste, Delfi 21.01)

3.8. Muu osaline

Osalised, keda saa liigitada ühtegi rühma, on põhilised protsessiosalised 21 korral. Kõige enam on nendega seotud verbide hulgas mentaalseid ja verbaalseid protsesse väljendavaid verbe (mõlemaid 8). Mentaalsed protsessid näitavad valikute tegemist (57), soove (58) või reageerimata jätmist (59).

(57) *Korraldajad valisid Eesti tänaseks parimaks mängijaks Martin Käosi.* (Delfi Sport, Delfi 3.01)

(58) *Uruguay ja Argentina tahavad koos jalgpalli MM-i korraldada.* (Leheste, Delfi 8.01)

(59) *Rimo Hunt mängis Poolas kipsis käega, kohtunikud vaatasid läbi sõrmede.* (Delfi Sport, Delfi 27.01)

Verbaalsete protsesside puhul muu osalise rühmas ütleja alati inimene. Verbid väljendavad peamiselt millegi teatavaks tegemist (60). Näites 61 näitab *ähvardas* ka kavatsust.

(60) *... teatasid Argentina president Mauricio Macri ja Uruguay riigipeal Tabare Vazquez ühisel pressikonverentsil neljapäeval.* (Leheste, Delfi 8.01)

(61) *... Aleksandar Mitrovici isa ähvardas aastaid tagasi poja endise koduklubi õhku lasta, kui nad poega vabaks ei lase.* (Delfi Sport, Delfi 27.01)

Muu osaline on materiaalsete protsesside põhiosaline neljas lauses, neist kahes lauses on toimija riik nagu näites 62.

(62) *Uruguay võõrustas kõige esimest MM-finaalturniiri 1930. aastal ...* (Leheste, Delfi 8.01)

Muu osaline on suhteotsessi osaline ühes lauses. Näites 63 on põhiosaline agentuur Doyen Sports.

(63) *Doyen Sports on näiteks kaitsjate Eliaquim Mangala ja Marcos Rojo üleminekute taga ...* (Postimees 25.01)

3.9. Fänn

Kaheksa verbi väljendavad protsesse, mille põhiosalised on fännid. Nii mentaalseid kui ka verbaalseid protsesse väljendavad kolm verbi. Mentaalsed protsessid näitavad fännide valikuid (64) või talumisvõimet (65).

(64) *Fännid valisid* teiseks Tottenham Hotspuri ründaja Harry Kane'i (30%) ja kolmandaks Manchester City väravavahi Joe Hart (sic!) (19%). (Delfi Sport, Delfi 05.01)

(65) Teist sama kuiva turniiri *publik välja ei kannata*. (Täll, Postimees 8.01)

Verbaalseid protsessid on seotud mentaalsetega. Tundmine on mentaalne protsess, kuid tundeid väljendatakse verbaalselt. Analüüsitud materjalis väljendavad fännid verbaalsete protsessidega oma rahulolematust (66).

(66) ... *Unitedi fännid süüdistavad* suurklubi hambutuses ja publikule igava mängu pakkumises. (Delfi Sport, Delfi 10.01)

Nii materiaalse kui ka käitumisprotsesside põhiosaline on fänn korra. Näitelause 67 näitab verb *võtma* materiaalselt protsessi ja näitelause 68 *silma looja laskma* käitumisprotsessi.

(67) VIDEO: Magama jäänud fänn võttis Manchester Unitedi karikamängu hästi kokku. (Delfi Sport, Delfi 10.01)

(68) *Üks Unitedi fänn lasigi* eile Old Traffordi tribüünil *silma looja*. (Delfi Sport, Delfi 10.01)

3.10. Impersonaalselt vormistatud protsessid

Protsesse väljendavaid impersonaalseid verbe on materjalis 129. Neist veidi alla 2/3, täpsemalt 82 verbi väljendavad materiaalseid protsesse. Mentaalseid protsesse väljendavaid verbe on materjalis 24. Kolmandale kohale jäävad verbaalseid protsesse

väljendavad verbid, mida on 11. Impersonaalseid käitumisprotsesse väljendavaid verbe on kaheksa ja suhteprotsesse väljendavaid viis. Nagu eelnevalt mainitud, pole impersonaalse verbi puhul eksplitsiitset agenti, seega on protsessi põhiosaline teadmata.

Impersonaalse verbiga vormistatud protsessi puhul on tavaliselt olemas siht:

- 1) jalgpallur,
- 2) meeskond,
- 3) treener,
- 4) nähtus, abstraktsioon või objekt,
- 5) liiduga seotud isik,
- 6) fänn,
- 7) meedia,
- 8) sponsor.

Protsessil võib siht ka puududa.

3.10.1. Nähtus, abstraktsioon või objektid

Impersonaalseid verbe, mis väljendavad protsesse, mille siht on nähtus, abstraktsioon või objekt, on materjalis 54. Neist 38 väljendavad materiaalseid protsesse. Peamiselt on sihid ja protsessid seotud jalgpallikohtumis(t)ega ja selle ajal toimuvaga (69). Kuigi väljaspool mänguväljakut toimuvate protsesside sihid nagu lepingud, otsused ja keelud on tihedalt seotud mentaalsete ja verbaalsete protsessidega, seotakse neid materiaalse protsessidega (70). Osa impersonaalse verbiga vormistatud materiaalistest protsessidest on juhuslikud (71, 72), nende puhul on keeruline leida midagi ühist ja nende põhjal ei saa teha üldistusi.

(69) Kui vaja, *võeti hoog maha*, kui vaja, *tekitati kiiresti teravust*. (Täll, Postimees 8.01)

(70) ... ilmselt *tehakse diil ametlikuks* väga varsti, vahendas Soccernet.ee. (Parts, Postimees 7.01)

(71) ... *vägivalla tundemärke* sealjuures ei leitud. (Postimees Sport, Postimees 2.01)

(72) Sillamäe Kalevi buss sattus avariasse täna kell 14.40 Tallinna-Narva maantee 145. kilomeetril, kui *põrgati kokku veokiga*. (Delfi Sport, Delfi 15.01)

Mentaalseid protsesse väljendavaid impersonaalseid verbe on seitse. Verb võib edasi anda arvamusele jõudmist või otsuse tegemist nagu näites 73, aga ka paremuse tunnistamist (74) või nähtuse, abstraktsiooni või objekti analüüsimist (75).

(73) ... siis *otsustati Frantsevi teenetest lahti öelda*, vahendab Soccernet.ee. (Delfi Sport, Delfi 2.01)

(74) Alagrupifaasis alistati Läti ja Tadžikistan, vastavalt 2 : 1 ja 4 :1 ning *tunnistati Venemaa 2 : 1 paremust*. (Postimees Sport, Postimees 23.01)

(75) ... kus *analüüsiti põhjalikult erinevate suurustega väljakute ning mängijate arvu mõju* pallurite tegutsemisele. (Delfi Sport, Delfi 27.01)

Nii käitumisprotsesse, verbaalseid protsesse kui ka suhteprotsesse väljendavaid verbe on kolm. Käitumisprotsessid on seotud nägemisega (76), verbaalsed protsessid kohtuotsuste või klubivahetustega (77). Suhteprotsessid näitavad meeskonna asukohta liigatabelis (78).

(76) Internet hullub: kas täna *nähti Premier League'i kõige halvemat debüüti?* (Kalvet, Postimees 16.01)

(77) Kõige rohkem *on spekuleeritud tema siirdumise üle* Manchester City, Manchester Unitedi või Chelsea etteotsa. (Delfi Sport, Delfi 5.01)

(78) Esiliigas mängitakse neljandat hooaega järjest, viimasel kolmel aastal on *jäädud tabeli keskmike sekka*. (Postimees 14.01)

3.10.2. Jalgpallur

Jalgpallur on siht 46-s impersonaalse verbiga vormistatud protsessis. Üle poole protsessidest, täpsemalt 29 on materiaalsed protsessid. Palliplatsil toimuvaid tegevusi (nagu näites 79) väljendatakse vähe, verbid kirjeldavad pigem tegevusi väljaspool väljakut (80, 81). Tegevused on sageli seotud tehingutega, mille tulemusena jalgpallur liigub ühest meeskonnast teise.

(79) *Eestlane* kuulus Augsburgi algrivistusse, kuid *vahetati* poolajal välja, et tulevikulootustele mänguaega anda. (Kalvet, Postimees 16.01)

(80) ... *meest üritati* Reali eest endale *napsata* ka 2013. aastal. (Leheste, Delfi 11.01)

(81) *Mitrovic müüdig*i 2013. aasta augustis 5 miljoni euro eest Anderlecht. (Delfi Sport, Delfi 27.01)

Impersonaalse verbiga vormistatud mentaalseid protsesse, mille siht on jalgpallur, on materjalis kaheksa. Jalgpallur on sageli siht protsessides, mis on seotud valikute tegemisega (82). Samuti võib jalgpallur olla seostatav mõne meeskonnaga (83) või huvialune (84).

(82) 28-aastane *Messi valiti* juba viiendat korda maailma parimaks. (Delfi Sport, Delfi 11.01)

(83) 24-aastast *poolkaitsjat seostati* veel nädal aega tagasi Poole meistriliiga klubi Kiele Koronaga ... (Raidla, Delfi 7.01)

(84) Järgmiste üleminekuakende ajal *tunti Aneke vastu huvi* nii Türgist, Venemaalt kui Rumeeniast ... (Delfi Sport, Delfi 23.01)

Käitumisprotsesse väljendavaid verbe on materjalis viis ja verbaalseid protsesse antakse edasi nelja verbiga. Käitumisprotsessi puhul on jalgpallur siht, mida nähakse (85). Verbaalsete protsesside puhul on jalgpallur sageli sõnumi vastuvõtja, kellelt midagi

küsitakse (86) või palutakse (87). Verbaalsete protsessidega väljendatakse ka kuulutamist (88).

(85) Viimati *nähti Gohourit* 11. detsembril Saksamaal ... (Delfi Sport, Delfi 2.01)

(86) Kui *Ojamaalt küsiti*, miks ta just Wackeriga liitus ... (Täll, Postimees 14.01)

(87) *Ojamaal paluti* ka end jalgpallurina *iseloostada*. (Täll, Postimees 14.01)

(88) ... FIFA Ballon d'Or Galal *kuulutati* 2015. aasta maailma parimaks jalgpalluriks Argentina koondise ja Barcelona tähtmängija *Lionel Messi*. (Delfi Sport, Delfi 11.01)

3.10.3. Meeskond

14 verbi väljendavad protsesse, mille siht on meeskond. 12 verbi väljendavad materiaalseid protsesse, mis on põhiselt seotud väljakul toimuvaga (89), aga ka meeskonna täiendamisega nagu näites 90.

(89) Alagrupifaasis *alistati Läti* ... (Postimees Sport, Postimees 23.01)

(90) Inglismaa jalgpallimeistrivõistlustel pole Sunderlandil olnud seni kõige parem hooaeg ja nii *täiendati* jaanuaris ka *meeskonda* ... (Kalvet, Postimees 16.01)

Suhte protsesse väljendab kaks verbi. Näites 91 kirjeldab *jäädakse maha* meeskonna positsiooni liigatabelis võrreldes tabeli liidriga, näites 92 kirjeldab *oli üle* ühe meeskonna üleolekut teise suhtes.

(91) ... mängu vähem pidanud liiddermeeskond *Arsenalist jäädakse maha* juba kaheksa punktiga. (Delfi Sport, Delfi 13.01)

(92) ... kui *Rakvere Tarvast oldi üle* 4 : 1, vahendab Soccernet.ee. (Kangur, Postimees 30.01)

3.10.4. Liiduga seotud isikud

6 verbi väljendavad protsesse, mille siht on liiduga seotud isik. Pooled verbidest ehk kolm verbi väljendavad materiaalseid protsesse. Need on seotud Rahvusvahelise Jalgpalliliidu juhtidega, kes on eemaldamistegevuse sihid (93). Verbaalseid protsesse (94) antakse edasi kahe verbiga ning üks verb näitab mentaalset protsessi (95).

(93) *FIFA peasekretär eemaldati* ametist. (Täll, Postimees 13.01)

(94) Kui *temalt küsiti*, kas tal on kapis ka luukeresid, vastas ta ... (Gregor, Postimees 6.01)

(95) *FIFA uus president valitakse* organisatsiooni erakorralisel istungjärgul, mis toimub selle aasta 26. veebruaril. (Gregor, Postimees 601)

3.10.5. Sihita protsessid

Materjalis on kolm verbi, mis väljendavad sihita protsesse. Kaks verbi väljendavad suhte protsesse nagu näites 96 ning üks verb materiaalselt protsessi (97). Protsessid kirjeldavad väljakul toimuvat, seega saab nende ja konteksti põhjal oletada, et osaline on meeskond või meeskonnad, kuigi seda isikulise tegumoega ei väljendata. Näite 97 puhul saab oletada, et siht on meeskond Basel, kuigi grammatiliselt seda lauses ei väljendata.

(96) Viimati *oldi vastamisi* 12. novembril Oslos ... (Kangur, Postimees 9.01)

(97) ... Augsburg kohtus sõpruskohtumises Baseliga ning *suudeti ka võita*. (Kalvet, Postimees 16.01)

3.10.6. Treener

Impersonaalseid verbe, mis väljendavad protsesse, milles treener on siht, on analüüsitud materjalis kaks. Treener on siht vaid mentaalsetes protsessides, mis on seotud otsustamise või seostamisega nagu näites 94.

(98) Guardiola avaldus ei tulnud suure üllatusena, sest *hispaanlast seostati* juba varem Inglismaa klubidega. (Delfi Sport, Delfi 5.01)

3.10.7. Fänn, meedia, sponsor

Nii fänn, meedia kui ka sponsor on siht ühes lauses, kõik kolm verbi väljendavad mentaalseid protsesse. Nii fänn (99) kui ka sponsor (100) on seotud valikute tegemisega, nad on sihid, keda valitakse. Näites 101 on veebileht kahtlusalune.

(99) ... *parimaks pealtvaatajaks valiti Luule Komissarov* söeka panuse eest Wembley staadionil. (Delfi Sport, Delfi 4.01)

(100) *Aasta sponsoriks valiti Triobet* ranna- ja saaljalgpalli ning koondise aktiivse toetamise eest. (Delfi Sport, Delfi 4.01)

(101) *Veebileht Football Leaks* ... on Mirrori andmetel sattunud ise politsei uurimise alla, kuna *neid kahtlustatakse* kuulsalt spordiagentuurilt miljoni euro väljapressimises. (Kangur, Postimees 25.01)

Jalgpallur ja meeskond on levinuimad jalgpalliuudiste tekstiosalised. Kolmandale kohale jäävad elutud osalised – nähtused, objektid ja abstraktsioonid. Jalgpallur, meeskond ja elutud osalised on kõige sagedamini seotud materiaalsete protsessidega. Materiaalsed protsessid on kõige sagedasemad ka meedia ning liidu ja sellega seotud isiku puhul. Treener, kes jääb esinemissageduselt jalgpalliuudiste tekstiosaliste seas neljandale kohale, on enim seotud verbaalsete protsessidega. Verbaalsed protsessid on kõige sagedasemad protsessid ka meeskonnaga seotud isiku, muu osalise ja fänni puhul. Muu osaline ja fänn on lisaks verbaalsetele protsessidele sageli seotud ka mentaalsete protsessidega.

Impersonaalselt vormistatud verbidega väljendatakse kõige sagedamini materiaalseid protsesse. Kõige sagedamini on impersonaalse protsessi siht nähtus, objekt või abstraktsioon. Sihita protsesse on analüüsitud materjalis kolm.

4. Jalgpalliuudiste osaliste kategoriseerimine

Eelmises peatükis vaadeldi, kes on jalgpalliuudiste tekstiosalised ja milliste protsessidega on nad seotud. Selles peatükis vaadeldakse, mille põhjal tekstiosalisi kategoriseeritakse. Analüüsi jaoks on tekstiosalised ja nende kategoriseerimised märgendatud ja jagatud rühmadesse. Lisaks täienditele ja nimetustele on kategoriseerimiste hulka arvatud ka relatiivlaused, kuna need annavad samasugust informatsiooni nagu täiendid ja neid on võimalik vormistada täiendina (*kes lõi kolm väravat > kolm väravat löönud; kes kuulub tabeli keskmike hulka > tabeli keskmike hulka kuuluv, tabeli keskmik*). Tekstiosalisi ei ole vaadeldud otsekõnes.

Tekstiosalised on jagatud rühmadesse:

- 10) jalgpallur,
- 11) meeskond,
- 12) treener,
- 13) meeskonnaga seotud isik,
- 14) liiduga seotud isik,
- 15) meedia,
- 16) muu osaline.

Jalgpalluri rühma kuulub mängija või mängijad, kui pole mõeldud tervet meeskonda. Meeskonna rühma on jaotatud koondised ja klubide meeskonnad. Treeneri rühmas on kõik, keda tekstis on nimetatud treeneriks, nii pea- kui ka abitreenerid. Meeskonnaga seotud isikute hulka on liigitatud meeskonna taustajõud, klubi presidendid, juhatus,

spordijuhid jm. Liiduga seotud isiku rühma kuuluvad Rahvusvahelise Jalgpalliliidu (FIFA), Euroopa Jalgpalliliidu (UEFA) ja riikide jalgpalliliitude esindajad. Meediaks on jagatud telekanalite esindajad, portaalid ja ajakirjanikud. Fänni rühmas on mõne kindla meeskonna poolehoidjad või jalgpallihuvilised. Muu osalise rühma on koondatud kõik tekstiosalised, kes ei sobi ühtegi eelkirjeldatud rühma ja keda kategoriseeritakse analüüsitud materjalis vähe, mistõttu ei pidanud autor vajalikuks jagada neid eri rühmadeks. Topeltkategoriseerimiseks nimetatakse peatükis sellist kategoriseerimisviisi, kui üht tekstiosalist määratletakse teise, samuti millelgi põhjal määratletud osalise alusel (nt meeskonda määratletakse seal mängiva jalgpalluri alusel ja seda jalgpallurit kategoriseeritakse omakorda rahvuse, koondise vm alusel). Sel juhul on mõlemad osaliste kategoriseerimised jagatud sobivasse rühma.

4.1. Jalgpallur

Jalgpallurit kategoriseeritakse peamiselt esindatava meeskonna (32%), rolli (25%), tegevuse (13%), rahvuse (11%), vanuse (10%), kuulsuse (4%), soo (2%) ja ameti (1%) järgi. 2% moodustavad kategoriseerimisviisid, mida ei saa üldistavaks rühmaks koondada.

Analüüsitud materjalis kategoriseeritakse jalgpallurit kõige enam esindatava klubimeeskonna või koondise alusel. Klubimeeskonna või koondise järgi kategoriseerimine moodustab 32% kõigist jalgpalluri kategoriseerimistest. Välismaa mängijate puhul mainitakse enam klubimeeskondi (102), Eesti jalgpallurite puhul koondist (103). Andmed on kogutud jaanuaris, mil toimus palju liigamänge ja vähe koondiste kohtumisi. Välismaalt pärit jalgpallurite kategoriseerimine sõltub mõnel määral sellest, kas andmed on kogutud keset liigamängude hooaega või suvel toimuvate suurvõistluste ajal. Suvistel suurvõistlustel osalevad koondised ja seetõttu kategoriseeritakse võistlusi kajastavates uudistes mängijaid pigem koondise alusel. Eesti koondis on Eesti tähtsaim jalgpallimeeskond, see on Eesti lugeja jaoks tähtsuse skaalal jalgpalluri teistest meeskondadest ees. Seetõttu kategoriseeritakse koondisesse kuuluvaid jalgpallureid tavaliselt koondise, mitte mõne teise meeskonna alusel.

(102) *Chelsea jalgpalliklubi ridadesse kuuluva Loic Remy* teenetest oli hiljuti huvitatud Newcastle United ... (Täll, Postimees 31.01)

(103) *Eesti jalgpallikoondislane Joel Lindpere* tahab mängijakarjääri jätkata ja loodab välismaalt uue klubi leida. (Naudi, Delfi 11.01)

Teine kategooria on jalgpalluri roll, seda kategooriat väljendab 25% jalgpalluri kategoriseerimistest. Roll võib olla jalgpalluri väljakupositsioon, kaptenistaatus ja jalgpalluri tulemuste põhjal kujunenud roll või positsioon. Rolli puhul on kõige levinum väljakupositsiooni nimetamine nagu näites 104. Kaptenistaatus on tähtsuselt väljakupositsioonist eespool, kui mängija on meeskonna kapten, nimetatakse see roll, mitte tema positsioon väljakul (105). Tulemuste põhjal kujunenud rolli rõhutatakse ründajate puhul, edukat ründajat nimetatakse väravakütiks (106).

(104) Manchester Unitedi jalgpalliklubi *ründaja Wayne Rooney* lõi eile Swansea võrku stiilse ja tähtsa värava. (Täll, Postimees 3.01)

(105) Manchester City jalgpallimeeskonna *kapten Vincent Kompany* sattus lennukiga õnnetuse (sic!) ... (Kalvet, Postimees 11.01)

(106) Paide linnameeskond testib kunagist Nigeeria liiga parimat *väravakütti*. (Delfi Sport, Delfi 23.01)

Kolmandal kohal (13%) on kategooria, mille alus on jalgpalluri tegevus. Tavaliselt väljendatakse seda isikulise tegumoe kesksõnaga, sagedamini mineviku kesksõnaga, kuna fookus on sellel, mida jalgpallur on minevikus teinud (107). Harvemini väljendatakse jalgpalluri kestva tegevust, mille jaoks kasutatakse oleviku kesksõna (108). Relatiivlause puhul on tegevus väljendatud lihtmineviku või oleviku vormis verbiga (109).

(107) Seejuures oli *kannaga viigivärava löönud Terry* suluseisus, kuid kohtunik jättis selle lugemata. (Kalvet, Postimees 16.01)

(108) *Juba lepingut omav ründaja Subbotin* sisenes mängu sarnaselt Kallastele teiseks poolajaks ... (Delfi Sport, Delfi 20.01)

(109) Võrdluseks - *Cristiano Ronaldo, kes mängib päevast-päeva Bale'i kõrval, valis oma kolmikusse vaid Madridi Reali pallurid ...* (Raidla, Delfi 12.01)

Neljandal kohal on klassifitseeriv kategooria – rahvus. Rahvuskategooria moodustab kõigist jalgpalluri kategoriseerimistest 11%. Kuigi analüüsitav materjal on pärit Eesti veebilehtedelt ja suunatud Eesti lugejatele, kellele peaksid eestlastest mängijad tuttavad olema, moodustavad rahvuskategooriast neljandiku eestlased (110). Jalgpalliuudistes on rõhk Euroopa jalgpalliliigadel ja -klubidel, mille mängijate enamuse moodustavad eurooplased. Seetõttu mainitakse enim Euroopast pärit rahvusi (111), järgnevad Lõuna-Ameerika rahvused (112).

(110) Kui Ojamaalt küsiti, miks ta just Wackeriga liitus, siis kiitis *estlasest* ründaja klubi juhtidega Londonis toimunud läbirääkimisi, kus leiti kiiresti ühine keel. (Täll, Postimees 14.01)

(111) Manchester United laenas 20-aastase *belglase* suvel terveks aastaks Dortmundile, kuid sel nädalal leping katkestati. (Kalam, Postimees 10.01)

(112) ... kus maailma parimaks jalgpalluriks kuulutati FC Barcelona *argentiinlasest* tähtmängija *Lionel Messi*. (Raidla, Delfi 12.01)

Ka viiendal kohal on klassifitseeriv kategooria – vanus. Vanusekategoriat väljendab 10% jalgpalluri kategoriseerimistest. Tavaliselt märgitakse jalgpalluri vanust aastates (113), kuid kui teema on rekord, mille puhul on vanuse täpne märkimine väga oluline, märgitakse see päeva täpsusega nagu näites 114.

(113) ... sest *30-aastase* ründaja sõnul on seal klausel, et sobiva pakkumise korral võib mees lahkuda välismaale. (Gregor, Postimees 6.01)

(114) Noorima koondislase tiitel jääb siiski Jarmo Ahjupera nimele, *kes 2001. aastal Leedu vastu väljakule joostes oli 17 aasta, kahe kuu ja 21 päeva vanune*. (Täll, Postimees 6.01)

Mõned jalgpallurid on muutunud kuulsusteks ja neid kategoriseeritakse tuntuse alusel. Kuulsusel põhinev kategooria hõlmab 4% jalgpalluri kategoriseerimistest. Kõige

tavalisem kuulsuse põhjal määratlemise viis on liitsõna, mille üks osa on „täht“ (115). Näites 116 nimetatakse Lionel Messit ja Christiano Ronaldot „kaheks suureks“, mis samuti viitab nende kuulsusele.

(115) Madridi Reali jalgpallimeeskonna *tähtmängija James Rodriguez* korraldas uue aasta alustuseks omapärase vaatemängu ... (Postimees Sport, Postimees 2.01)

(116) Paraku sai jällegi määravaks "numbrimaagia" ning see, kui palju väravaid Messi või Ronaldo löid. Tulemuseks Neueri kolmas koht "*kahe suure*" taga. (Raidla, Delfi 12.01)

Soo järgi kategoriseeritakse jalgpallureid harva, analüüsitud materjalis moodustab jalgpalluri sookategooria 2%. Kõik nimetatud jalgpallurid on mehed, kelle tähistamiseks kasutatakse sõna *mees* (117) või *mängumees* (118).

(117) Võimudele sõnas *mees*, et kaotas rännakul oma dokumendid ... (Täll, Postimees 18.01)

(118) ... rääkis nii ründaja kui ka ääreründajana tegutsev *mängumees*. (Kalvet, Postimees 4.01)

Ameti järgi kategoriseeritakse jalgpallureid väga harva, analüüsitud materjalis moodustab jalgpalluri määratlemine ameti alusel 1%. Näites 119 on ametikategooria kõrvuti vanusekategooriaga, kuid ametikategooria esineb ka üksi (120). Ameti alusel kategoriseerimise vähesust saab põhjendada rollikategooria ja esindatava meeskonna alusel loodud kategooriate rohkusega – jalgpalluri roll, eriti väljakupositsioon, ja esindatav meeskond aitavad lugejal mõista, et tegemist on jalgpalluriga. Samuti on spordiuudise lugejad eelkõige spordihuvilised, kes tunnevad valdkonda ja kes ei vaja informatsiooni ameti kohta, kuna nad on sellega kursis. Tõenäolisemalt rõhutatakse jalgpalluri ametit uudistes, mis ei ilmu spordilehekülgedel.

(119) 24-aastane *jalgpallur* Henrik Ojamaa võib jaanuaris klubi vahetada. (Täll, Postimees 1.01)

(120) *Jalgpallur* pääses küll treeningule, ent tõenäoliselt ootab teda nüüd ees suur rahatrahv ja ajutiselt juhiloast ilmajäämine. (Postimees Sport, Postimees 2.01)

2% moodustavad kategoriseerimisviisid, mida ei saa üldistavaks rühmaks koondada. Kategoriseerimine võib põhineda suhetel, alus võib olla meeskonnakaaslane (121), tuttavus (122) või koondisemängude arv (123). Meeskonnakaaslase alusel kategoriseeritakse jalgpallureid, kes mängivad Eesti jalgpalluriga samas meeskonnas.

(121) Duelli avaväravani ei tulnud kaua oodata, sest juba 7. minutil lõi värava *Klavani keskkaitsepartner Jeong-Ho Hong*. (Kalvet, Postimees 16.01)

(122) ... *Eesti jalgpallifännile juba tuttava Damiano Quintieri* kõrval kanti protokollis Da Silva, Omar, Eskobar ja Reginato. (Kangur, Postimees 8.01)

(123) *43-kordne internatsionaal* on jala valgeks saanud ka MM-il, kui ta 2006. aastal USA võrku sahistas. (Raidla, Delfi 9.01)

Vahel kasutatakse jalgpalluri määratlemisel mitut kategooriat kõrvuti. Sageli esinevad koos roll ja esindatav meeskond (124). Jalgpalluri kuulsusestaatust väljendatakse tihti koos esindatava meeskonnaga (125). Jalgpalluri vanus on sageli kõrvuti rolli (126) või rahvusega (127). Harva on kõrvuti ka kolm kategooriat nagu näites 128, kus on kõrvuti vanus, esindatav meeskond ja roll.

(124) Kahe meeskonna puhul on kõige tugevamalt spekulatsioonid *Juventuse poolkaitsja Paul Pogba* Reali siirdumise üle. (Raidla, Delfi 14.01)

(125) *Madridi Reali tähtmängija Cristiano Ronaldo* teatas, et mängijad saavad Zinedine Zidane'iga paremini läbi kui Rafael Beniteziga. (Kalam, Postimees 18.01)

(126) ... sõnas *34-aastane poolkaitsja* Delfile ja Eesti Päevalehele. (Naudi, Delfi 11.01)

(127) 29-aastane *prantslane* usub, et ta on sel hooajal arenenud ja tahab jõuda hooaja lõpus 30 väravani ... (Kalam, Postimees 23.01)

(128) ... kinnitas 35-aastane *Inglismaa koondise ekskapten*. (Delfi Sport, Delfi 31.01)

4.2. Meeskond

Meeskonda kategoriseeritakse peamiselt esindatava piirkonna (23%), liigas osalemise (23%), tegevuse (18%), meeskonnas mängiva jalgpalluri (11%), liigatabeli positsiooni (11%), eelmise hooaja tulemuste (4%), väljaku (4%) ja juhendaja alusel (2%). 4% moodustavad analüüsitud materjalist kategoriseerimisviisid, mida ei saa üldistavaks rühmaks koondada.

23% meeskonna kategoriseerimisjuhtudest on seotud meeskonna esindatava piirkonnaga. Kui kohtuvad eri riikide meeskonnad või kui uudises mainitakse vaid üht meeskonda, määratletakse meeskonda riigi kaudu (129). Kui kohtuvad sama riigi, kuid eri linnade meeskonnad, kategoriseeritakse meeskondi linna alusel (130). Eesti meeskondade puhul võib kategoriseerimise alus olla lisaks linnale ka maakond või linnaosa (131).

(129) Puri viimaseks koduklubiks oli *Iirimaa meeskond Sligo Rovers* ... (Delfi Sport, Delfi 16.01)

(130) West Bromwich suutis mänguseisu 33. minutil Craig Gardneri tabamusest viigistada, kuid *Londoni meeskond* läks mängu jälle juhtima 73. minutil ... (Parts, Postimees 14.01)

(131) ... lisaks tõmbasid *Lasnamäel resideeruva klubi* särgi selga kaks tema pikaagest koondisekaaslast Sergei Mošnikov ja Vladimir Voskoboinikov. (Raidla, Delfi 9.01)

Samuti 23% moodustab kategooria, mille puhul määratletakse meeskonda selle põhjal, millises liigas meeskond osaleb. Tavaliselt märgitakse, millise riigi liigaga on tegemist ja mitmendas liigas meeskond mängib (132). Tuntumate jalgpalliliigade puhul kasutatakse mõnikord vaid liiga nimetust (133). Kui liiga nimetus võib tekitada lugejas segadust nagu näites 134 (nimetus *League One* võib lugeja panna arvama, et tegemist on esiliigaga, kuigi Inglismaa liigasüsteemis on see kolmas liiga), selgitatakse enne, mitmenda liigaga on tegemist ja seejärel kasutatakse liiga nimetust.

(132) Viimati kuulus ta *Saksamaa tugevuselt neljanda liiga klubisse TSV Steinbachi* ... (Postimees Sport, Postimees 2.01)

(133) Hetkel *Premier League*'is 17. kohal virelev *Swansea* asus kohtumist küll 23. minutil Jefferson Montero tabamusest juhtima ... (Raidla, Delfi 10.01)

(134) Hoolimata tugevast koosseisust *tugevuselt kolmandas liigas palliva Sheffieldi Unitedi* väravalukku siiski pikalt lahti muukida ei suudetud. *League One*'i hetke 9. tiim *Sheffield* suutis ManU-t koduplatsil kuival hoida 93. minutit enne kui Wayne Rooney penaltipunktilt ikkagi Unitedi järgmisesse ringi viis. (Delfi Sport, Delfi 9.01)

Kolmandal kohal (18%) on kategooria, mille puhul määratletakse meeskonda tegevuse kaudu. Nagu ka jalgpallurite puhul väljendatakse tegevust sagedamini isikulise tegumoe mineviku kesksõnaga, kuna fookus on lõpetatud tegevusel (135). Harvemini väljendatakse kestvate tegevust (136).

(135) *Eelmisel nädalal Eestiga viigi teinud Rootsi jalgpallikoondis* alistas pühapäeval Abu Dhabis Soome kindlalt 3:0. (Delfi Sport, Delfi 11.01)

(136) *Meistriliigat juhtiv Manchester City* alistas samal ajal tänu Sergio Agüero kahele väravale ning Fabian Delphi ja David Silva tabamustele 4:0 *Crystal Palace*'i. (Kalvet, Postimees 16.01)

Sageduselt neljas kategooria (11%) põhineb meeskonna liigatabeli positsioonil. Sageli esitatakse meeskonna positsioon tabelis (137, 138), kuid mõnikord lisatakse sellele ka punktisumma (139).

(137) *Tabelis hetkeseisuga koguni viiendaks tõusnud West Hamile* tõid võidu Michail Antonio ning Andy Carrolli tabamused vastavalt 10. ja 55. minutil. (Raidla, Delfi 2.01)

(138) *Liiga liider Arsenal* oli täna külla sõitnud Liverpoolile. (Parts, Postimees 14.01)

(139) *Kõrgliigas 24 punktiga 12. kohal olev Korona* on tänavu hädas väravate löömisega ... (Täll, Postimees 1.01)

Samuti 11% meeskonna kategoriseerimisnäidetest moodustab meeskonnas mängival jalgpalluril põhinev kategooria. Sel juhul määratletakse meeskonda seal mängiva jalgpalluri kaudu. Jalgpalluri kaudu määratletakse analüüsitud materjalis peamiselt meeskonda, milles mängib Eesti jalgpallur. Seda võib põhjendada sellega, et üks spordi uudise kajastamise viis on n-ö patriootlik tegevus (Hennoste 2008: 185). Eesti lugejaid hoitakse kursis, kuidas läheb Eesti jalgpalluritel, kes mängivad välismaal. Poola või Šotimaa klubimeeskonna käekäigu vastu oleks Eesti lugejate huvi leige, kui seal ei mängiks Eesti jalgpallur. Seetõttu viidatakse Eesti jalgpallurite esindatavatele meeskondadele just nende kaudu (140, 141). Näites 141 on topeltkategoriseerimine, Ragnar Klavani kaudu kategoriseeritakse meeskonda, kuid koondise ja rolli alusel kategoriseeritakse ka Ragnar Klavanit ennast.

(140) *Mikk Reintami koduklubi Alloa Athletic* kaotas koduväljakul 0:1 Falkirkile. (Täll, Postimees 3.01)

(141) *Eesti jalgpallikoondise kapteni Ragnar Klavani tööandja Augsburg* tugevdas rivistust Hollandi noortekoondises mänginud keskkaitsja Jeffrey Gouweleeuwiga. (Delfi Sport, Delfi 9.01)

4% meeskonna kategoriseerimistest on meeskonna määratlemine eelmise hooaja tulemustel põhjal. Selle kategooria korral mainitakse meeskonna võidetud tiitlit või tabelipositsiooni, millel meeskond eelmisel hooajal lõpetas. Enamasti kasutatakse eelmise hooaja tulemustega seostamist meistritiitli võitja puhul (142), kuid tiitlist ilma jäänud meeskonda võidakse seostada eelmise hooaja tabeli lõppkohaga (143).

(142) Jalgpalli halliturniiril võitis *valitsev Eesti meister FC Flora* 1:0 Nõmma (sic!) Kaljut. (Täll, Postimees 29.01)

(143) Ehk kõige enam uusi mängijaid saatis väljakule *mullune neljas võistkond FC Infonet ...* (Raidla, Delfi 9.01)

Meeskonda saab kategoriseerida väljaku alusel. Meeskonda määratletakse selle põhjal, kas mäng toimub selle koduväljakul või vastasmeeskonna väljakul ehk võõral väljakul. Esimesel juhul on meeskond võõrustaja või väljakuperemees (144), teisel juhul külaline (145). Sellist määratlusviisi kasutatakse analüüsitud materjalis 4% meeskonna kategoriseerimistest.

(144) Avapoolaja lõpus duubeldas *väljakuperemeeste* edunumbrid Ramil Šeidajev. (Täll, Postimees 21.01)

(145) 1992. aastal peetud MM-valikmängus tehti Maltal 0:0 viik, 1993. aastal Tallinnas aga teenisid *külalised* 1:0 võidu. (Kangur, Postimees 28.01)

Harva (2%) määratletakse meeskonda peatreeneri kaudu. Uudises eelneb seoses meeskonnaga mõni teine kategooria ja treeneri alusel määratletakse meeskonda hiljem, kuna lugeja ei pruugi olla teadlik, millist meeskonda treener juhendab (146).

(146) Ehk kõige enam uusi mängijaid saatis väljakule mullune neljas võistkond FC Infonet ... Lisaks kogenud koondislastele võis *Aleksandr Puštovi juhendatavas tiimis* näha mitmeid leegionäre. (Raidla, Delfi 9.01)

4% moodustavad analüüsitud materjalist meeskonna kategoriseerimisviisid, mida ei saa üldistavaks rühmaks koondada. Kategoriseerimine võib põhineda kahe meeskonna pikaajasel vastasseisul (147) või tänavuse hooaja tulemustel (148).

(147) Jalgpalli Inglismaa kõrgliigas kohtusid *igipõlised rivaalid Liverpool ja Manchester United*. (Täll, Postimees 17.01)

(148) Küll on aga Arsenalil nüüd Leicesteriga täpselt sama arv punkte, sest *tänavuse hooaja üllatajad* suutsid võõrsil võita Tottenham Hotspuri. (Parts, Postimees 14.01)

Meeskonna puhul kasutatakse jalgpalliuudistes kaht või enamat kategoriseerimisviisi kõrvuti harva. Kui teised kategooriad esinevad enamasti üksi, siis vaid meeskonna liigatabeli positsioon esineb koos teise kategooriaga – liigaga, milles meeskond osaleb (149).

(149) *Inglismaa kõrgliiga liider* teeb ajaloo suurima ostu. (Täll, Postimees 31.01)

4.3. Treener

Treenerit kategoriseeritakse rolli (34%), juhendatava meeskonna (33%), tegevuse (13%), rahvuse (11%), vanuse (4%), ameti (3%), kuulsuse (1%) ja soo (1%) järgi.

Kõige enam kategoriseeritakse treenerit rolli alusel (34% treeneri kategoriseerimistest). Roll võib olla peatreener (150) või abitreener (151). Peatreenerit nimetatakse ka lootsiks (152). Merenduses on loots kapteni nõuandja. Võimalik, et peatreenerit nimetatakse lootsiks, kuna soovitakse näidata tema rolli meeskonna nõuandjana. Samuti võib selle taga olla mõistemetafoorist „Elu on teekond“ tuletatud „Jalgpallimatš on teekond“ (Lewandowski 2012: 91). Peatreener (loots) juhendab meeskonda matšil (teekonnal). Lisaks nimetatakse peatreenerit bossiks (153). Sel juhul ei kujutata peatreenerit enam meeskonna nõuandja, vaid juhina.

(150) ... kelle *peatreener Manuel Pellegrini* 66. minutil City kokkuvõttes 2:3 kaotusseisus sisse vahetas. (Lehete, Delfi 28.01)

(151) ... kes klubi *abitreeneri Sergei Terehhovi* sõnul siiski vaid harjutab koos nendega. (Delfi Sport, 16.01)

(152) Viimasel hetkel pööras ManU *loots* end ümber ja osutas veel ühele ajakirjanikule ... (Parts, Postimees 13.01)

(153) Rooney hääletas teiseks Müncheni Bayerni *bossi Pep Guardiola* ja kolmandaks Tšiili rahvuskoondise *lootsi Jorge Sampaoli*. (Delfi Sport, Delfi 11.01)

Teine kategooria põhineb treeneri määratlemisel juhendatava meeskonna kaudu. See kategooria hõlmab 33% treeneri kategoriseerimistest. Sagedamini seostatakse treenerit klubimeeskonna (154) kui koondisega (155). Seda võib seletada andmete kogumise ajaga, jaanuaris toimub palju liigamänge. Koondistest ja nende treeneritest kirjutatakse rohkem suvel toimuvate suurvõistluste ajal.

(154) *Müncheni Bayerni jalgpalliklubi peatreener Pep Guardiola* teatas, et soovib järgnevalt tööle asuda Inglismaal mõne Premier League'i klubi juhendajana. (Delfi Sport, Delfi 5.01)

(155) *Argentina jalgpallikoondise peatreener Gerardo Martino* kinnitas, et Lionel Messi keskendub sel suvel Copa Americale ... (Delfi Sport, Delfi 11.01)

Tegevuse järgi kategoriseerimine moodustab 13% treeneri määratlemistest. Isikulise tegumoe mineviku kesksõna (156) kõrval esineb sageli ka umbisikulise tegumoe mineviku kesksõnaga vormistatud tegevus. Sel juhul pole treener tegija, vaid minevikus toimunud tegevuse siht nagu näites 157, milles treenerit kategoriseeritakse selle alusel, et ta valiti aasta treeneriks.

(156) *2014. aasta hooaja poole pealt klubiga liitunud Sergei Frantsev* viis toona klubi hõbemedalitele ning uueks aastaks seati kõrged sihid. (Delfi Sport, Delfi 2.01)

(157) Häälest jäid ilma nii *aasta treeneriks valitud Luis Enrique* (Barcelona) kui ManU boss Louis van Gaal. (Delfi Sport, Delfi 11.01)

Treeneri rahvusel või päritoluriigil põhinev kategooria on sageduselt neljas (11%). Peatreeneri rahvuse nimetamisega rõhutatakse vahel koondisemängijate ja treeneri rahvuse erinevust nagu näites 158. Kahe uudisteportaali uudiste analüüsimisel selgus, et Postimees ja Delfi määratlevad treener Pep Guardiola rahvust erinevalt. Postimehes nimetatakse Pep Guardiolat katalaaniks (159), Delfis aga hispaanlaseks (160).

(158) 2012. aastast *Tšiili rahvuskoondist juhendanud* Sampaoli jõudis meeskonnaga 2014. aasta MM-il kaheksandikfinaali ... Ametist tagasi astudes loobus *argentiinlasest treener* Copa America võiduboonusest ... (Delfi Sport, Delfi 20.01)

(159) Prantsusmaa meedia kirjutab, et *katalaanist jalgpallitreener Pep Guardiola* peab lisaks Manchester Cityle läbirääkimisi ka sama linna teise klubi ehk Unitediga. (Täll, Postimees 22.01)

(160) Guardiola avaldus ei tulnud suure üllatusena, sest *hispaanlast* seostati juba varem Inglismaa klubidega. (Delfi Sport, Delfi 5.01)

Vanuse alusel kategoriseeritakse treenereid harva (4%). Jalgpalluri puhul on vanuse mainimine oluline, kuna selle informatsiooni põhjal saab lugeja oletada, kas jalgpallur on karjääri alguses või lõpus. Treeneri karjäär ei sõltu vanusest nii palju kui jalgpalluril, seetõttu mainitakse treeneri vanust harvemini (161).

(161) *38-aastane* mees on viimased aastad veetnud Peterburis ja kuigi ta kavatseb hooaja lõpus uut väljakutset otsima asuda ... (Parts, Postimees 19.01)

Ametikategooria moodustab treeneri kategoriseerimistest 3%. Ameti alusel määratlemise (162) vähesust selgitab rollikategooria rohkus. Roll (pea- või abitreener) annab lugejale rohkem infot kui amet (treener). Kuna uudises on oluline võimalikult täpne informatsioon, kasutatakse pigem rollikategooriat.

(162) Kuna Unitedi *treener Sir Alex Ferguson* müüs samal suvel David Beckhami Madridi Reali ... (Delfi Sport, Delfi 12.01)

Kuulsuse alusel kategoriseerimine moodustab kõikidest treeneri kategoriseerimistest 1%. Näites 163 nimetatakse rootslasest treenerit nimekaks.

(163) Soome koondise peatreeneritoolil tegi debüüdi 1. jaanuaril tööd alustanud *nimekas* rootslane *Hans Backe*. (Delfi Sport, Delfi 11.10)

Soo järgi kategoriseeritakse treenerit harva (1%). Analüüsitud materjalis on kõik treenerid mehed, keda tähistatakse uudises sõnaga *mees* (164).

(164) Guardiola on Müncheni Bayerni juhendajana teel kolmanda järjestikuse Saksamaa meistritiitli suunas, kuid *mees* teatas juba jaanuari alguses ... (Täll, Postimees 22.01)

Treeneri kategoriseerimisel kasutatakse kaht või enamat kategooriat harvemini kui jalgpalluriga seoses. Treeneri kategoriseerimisviisidest esinevad kõige sagedamini koos amet või roll koos juhendatava meeskonnaga (165).

(165) ... tões FC Levadia peatreener *Sergei Ratnikov*. (Kalam, Postimees 14.01)

4.4. Liiduga seotud isik

Liiduga seotud isikut kategoriseeritakse peamiselt ameti (37%), liidu või riigi (31%), tegevuse (17%), rahvuse (9%) ja vanuse (4%) ja päritolu järgi (1%).

Kõige enam (37% liiduga seotud isiku kategoriseerimistest) määratletakse liiduga seotud isikut ameti alusel. Enam nimetatakse teiste riikide jalgpalliliitude, Euroopa Jalgpalliliidu ja Rahvusvahelise Jalgpalliliiduga (166) seotud isikuid. Eesti Jalgpalli Liidu puhul nimetatakse tehnilist direktorit (167) ja infojuhti (168).

(166) FIFA praegune *president Sepp Blatter* sai hiljuti eetikareeglite rikkumise eest kaheksa aasta pikkuse jalgpalliga tegelemise keelu. (Kangur, Postimees 19.01)

(167) ... selgitas Eesti Jalgpalli Liidu *tehniline direktor Janno Kivisild*. (Delfi Sport, Delfi 27.01)

(168) Eesti Jalgpalli Liidu *infojuht Mihkel Uiboleht* selgitab, et selline oli Rootsi jalgpalliliidu soov ... (Delfi Sport, Delfi 4.01)

Sageduselt teine kategoriseerimisel on liit või riik, mida liiduga seotud isik esindab. See kategooria moodustab liiduga seotud isiku määratlemisest 31%. Riiki esindab FIFA presidendikandidaat (169). Enamasti esindab liiduga seotud isik riigi jalgpalliliitu, UEFA-d, või FIFA-t (170).

(169) Rahvusvahelise jalgpalliliidu FIFA uueks presidentiks (sic!) kandideerib teiste seas ka *Jordaania prints Ali bin al-Hussein* ... (Gregor, Postimees 6.01)

(170) Lisaks Infantinole kandideerivad FIFA presidendiks veel šeik Salman bin Ebrahim Al Khalifa, Jordaania prints Ali Bin Al Hussein, lõuna-aafriklane Tokyo Sexwale ning *endine FIFA peasekretäri asetäitja Jerome Champagne*. (Kangur, Postimees 19.01)

Liiduga seotud isiku tegevusel põhinev kategooria moodustab 17% tema kategoriseerimistest. Teistest tekstiosalisest enam väljendatakse liiduga seotud isiku tegevust relatiivlausega (171). Samuti väljendatakse tegevust kesksõnaga (172).

(171) Esimeseks tehniliseks koordinaatoriks asus Igor Prins, *kes töötab Läänemaal*. (Täll, Postimees 18.01)

(172) Rahvusvaheline Jalgpalliliit FIFA vallandas päevapealt oma niigi juba *tegutsemiskeelu all olnud peasekretäri Jerome Valcke*. (Delfi Sport, Delfi 13.01)

9% liiduga seotud isiku määratlemistest moodustab rahvuskategooria. Rahvust mainitakse UEFA ja FIFA ametist eemaldatud ametnike (173) ja ühe FIFA presidendikandidaadi puhul (174).

(173) 55-aastane *prantslane* oli ajutise keelu saanud MM-finaalturniiri piletitega hangeldamise eest. (Delfi Sport, Delfi 13.01)

(174) Lisaks Infantinole kandideerivad FIFA presidendiks veel šeik Salman bin Ebrahim Al Khalifa, Jordaania prints Ali Bin Al Hussein, *lõuna-aafriklane Tokyo Sexwale ...* (Kangur, Postimees 19.01)

Vanust mainitakse seoses liiduga seotud isikuga harva, see moodustab tema määratlustest 2%. Vanust mainitakse nagu ka rahvust seoses UEFA ja FIFA ametist eemaldatud ametnikega. Nii näites 173 kui ka näites 175 on vanus kõrvuti rahvuskategooriaga.

(175) Valcket süüdistatakse 2014. aasta MMi eel piletimüügipettuses osalemises. *55-aastane prantslane* ise eitab süüdistusi. (Täll, Postimees 13.01)

Päritolu järgi kategoriseeritakse liiduga seotud isikuid harva (1%). Näites 176 kategoriseeritakse jalgpalliliidu tehnilist direktorit päritolu alusel. Uudises kirjutatakse, et endine mängija Alo Bärengrub alustab tööd Raplamaa tehnilise koordinaatorina. Kuna uudises on Raplamaa olulisel kohal, mainitakse, et ka jalgpalliliidu tehniline direktor on sealt pärit.

(176) ... selgitas jalgpalliliidu tehniline direktor, samuti Raplamaalt pärit Janno Kivisild. (Täll, Postimees 18.01)

Eespool toodi välja, et rahvus ja vanus esinevad liiduga seotud isiku määratlemisel sageli kõrvuti. Samuti esinevad tavaliselt kõrvuti liiduga seotud isiku amet ja esindatav riik või liit nagu on näha näidetest 166–170.

4.5. Meeskonnaga seotud isik

Meeskonnaga seotud isikut kategoriseeritakse ameti (51%) ja meeskonna (49%) alusel.

Ametikategooria moodustab 51% kõigist meeskonnaga seotud isiku kategoriseerimistest. Eesti meeskondadega seotud isikud on klubi presidendid või tegevjuhid (177). Välismeeskondadega on seotud samuti presidendid ja tegevjuhid, aga ka spordidirektorid ja arstid (178).

(177) ... lisas FC Levadia *tegevjuht* Sergei Hohlov-Simson. (Kalam, Postimees 14.01)

(178) Teda abistas *doktor Francesco Bosco, kes on näiteks ka Londoni Chelsea ja Torino Juventuse arst.* (Delfi Sport, Delfi 14.01)

Kategooria, mis põhineb sellel, millise meeskonnaga on isik seotud, moodustab 49% meeskonnaga seotud isiku määratlemistest. Eesti meeskondadest mainitakse enim seotust Sillamäe Kaleviga (179), välismaa meeskondadest Müncheni Bayerniga (180).

(179) *Sillamäe Kalevi jalgpalliklubi president Aleksandr Starodubtsev* tunnistas meeskonna kodulehele antud intervjuus ... (Delfi Sport, Delfi 2.01)

(180) *Müncheni Bayerni* tegevdirektor Karl-Heinz Rummenigge lükkas tagasi kuuldused ... (Delfi Sport, Delfi 21.01)

Meeskonnaga seotud isikuid määratletakse vaid ameti ja meeskonna kaudu ning need esinevad sageli kõrvuti nagu näha näidetest 177–180.

4.6. Meedia

Ajakirjanikke ja meediakanalite esindajaid kategoriseeritakse peamiselt ameti järgi (181). Ametikategooriale järgneb määratlemine esindatava meediakanali või riigi kaudu (182). Harva kategoriseeritakse ajakirjanikke rahvuse järgi (183) ja portaale tegevuse alusel (184).

(181) ... teatas spordikanali *Matš TV esindaja* Interfaxile. (Delfi Sport, Delfi 13.01)

(182) *Venemaa spordiajakirjanik* kommenteeris Meistrite liiga vutimängu purjuspäi. (Delfi Sport, Delfi 13.01)

(183) *Venelane* kommenteeris 9. detsembril Leverkuseni Bayeri ja FC Barcelona mängu, mis lõppes 1:1. (Delfi Sport, Delfi 13.01)

(184) *Veebileht Football Leaks, mis võitleb «vilepuhujate» abil maailma jalgpallijuhtide seas valitseva väidetava korruptsiooni vastu ja rahaasjade läbipaistvuse nimel, on Mirrori andmetel sattunud ise politsei uurimise alla ...*
(Kangur, Postimees, 25.01)

Ajakirjanike ja meediakanaliste kategoriseerimisel kasutatakse korraga vaid üht määratlusviisi.

4.7. Muu osaline

Teiste osaliste hulka kuuluvad riigijuht, kohtunik, Aafrika jalgpalliliit ja fänn. Riigijuhti määratletakse esindatava riigi ja ameti kaudu (185), kohtunikku (186), Aafrika jalgpalliliitu (187) ja fänni (188) tegevuse alusel. Samuti kategoriseeritakse fänni meeskonna järgi, millele ta pöialt hoiab (189).

(185) ... teatasid *Argentina president Mauricio Macri ja Uruguay riigipea Tabare Vazquez* ühisel pressikonverentsil neljapäeval. (Lehete, Delfi 8.01)

(186) Aasta kohtunikuks valiti taas *Triinu Laos, kes oli 2014. aasta võiduka kolmiku osaline koos Anni Rahula ja Reelika Turiga.* (Delfi Sport, Delfi 4.01)

(187) ... Yaya Toure kritiseeris teravalt *Aafrika jalgpalliliitu, kes valis maailmajao parimaks mängijaks tema asemel Dortmundi Borussia ründetähe Emerick Aubameyangi.* (Delfi Sport, Delfi 8.01)

(188) *Magama jäänud fänn* võttis Manchester Unitedi karikamängu hästi kokku. (Delfi Sport, Delfi 10.01)

(189) Üks *Unitedi fänn* lasigi eile Old Traffordi tribüünil silma looja. (Delfi Sport, Delfi 10.01)

Riigijuhtide puhul kasutatakse kõrvuti kaht kategoriseerimisviisi – esindatavat riiki ja ametit. Teisi muu osalise rühma kuuluvaid tekstiosalisi määratletakse ühe kategooriaga.

Eelmises peatükis selgus, et jalgpalliuudiste kaks sagedasemat tekstiosalist on jalgpallur ja meeskond. See on ka üks põhjustest, miks nende määratlemisel kasutatakse kõige enam kategoriseerimisviise. Mida enam osalist tekstis mainitakse, seda suurem on ka tõenäosus, et tema kategoriseerimiseks kasutatakse eri võimalusi. Kõikide tekstiosaliste (v.a meeskond ja osa muudest osalistest) levinud kategoriseerimisalus on roll või amet. Jalgpallurit, treenerit ja meeskonnaga seotud isikut kategoriseeritakse tihti esindatava meeskonna alusel. Jalgpallur on tekstiosaline, kelle kategoriseerimiseks kasutatakse võrreldes teiste tekstiosalistega sagedamini mitut kategoriseerimisviisi kõrvuti.

Eesti jalgpalliuudiste patriootliku tegevust näitavad jalgpalluri määratlemine rahvuse ja koondise alusel ning meeskonna määratlemine meeskonnas mängiva jalgpalluri kaudu. Jalgpalluri rahvuskategooriast neljandiku moodustavad eestlased. Kuigi Eesti jalgpallurid on lugejatele tuttavad, mainitakse uudises siiski nende rahvust. Kui jalgpallur kuulub Eesti jalgpallikoondisesse, kategoriseeritakse teda selle alusel. Välismaa meeskondi, milles mängivad Eesti jalgpallurid, määratletakse nende kaudu.

Kokkuvõte

Magistritöös analüüsiti Postimehe veebiversiooni ja Delfi uudisteportaali jalgpalliuudiste põhjal jalgpalliuudiste osalisi, protsesse ja osaliste kategoriseerimist. Tutvustati spordiüdist kui tekstiliiki, lähemalt vaadeldi internetis ilmuvaid jalgpalliuudiseid. Samuti tutvustati teksti tähistusfunktsiooni, sealhulgas protsesse, mis põhinevad Michael A. K. Halliday liigitusel. Analüüsipeatükkides uuriti jalgpalliuudiste osalisi ja nendega seotud protsesse. Samuti uuriti viise, kuidas tekstiosalisi kategoriseeritakse.

Kogutud jalgpalliuudiste osalised sai jagada üheksasse rühma: jalgpallur; meeskond; nähtus, abstraktsioon või objekt; treener; meedia; liit ja sellega seotud isik; meeskonnaga seotud isik; muu osaline; fänn. Kõige sagedasem tekstiosaline oli jalgpallur, talle järgnes meeskond. Sageduselt kolmandale kohale jäid elutud tekstiosalised – nähtused, abstraktsioonid ja objektid. Nii jalgpallur, meeskond kui ka nähtus, abstraktsioon või objekt olid kõige sagedamini seotud materiaalsete protsessidega. Materiaalsed protsessid olid kõige sagedasemad ka meedia ning liidu ja sellega seotud isiku puhul. Treener oli sageduselt neljas tekstiosaline. Treener oli kõige sagedamini verbaalse protsessi põhiosaline. Verbaalsed protsessid olid kõige sagedasemad protsessid ka meeskonnaga seotud isiku, muu osalise ja fänni puhul. Muu osaline ja fänn olid lisaks verbaalsetele protsessidele sageli seotud ka mentaalsete protsessidega.

Omaette rühma moodustasid impersonaalse verbiga vormistatud protsessid. Kuna selliste protsesside puhul on protsessi põhiosaline teadmata, võeti analüüsimisel aluseks protsessi siht. Sihid sai jagada kaheksasse rühma: jalgpallur; meeskond; treener; nähtus, abstraktsioon või objekt; liiduga seotud isik; fänn; meedia; sponsor. Impersonaalselt

vormistatud protsessidega väljendati jalgpalliuudistes kõige sagedamini materiaalseid protsesse. Kõige sagedamini on impersonaalselt vormistatud protsessi siht nähtus, abstraktsioon või objekt. Protssil võib siht ka puududa, sellist olukorda väljendavad verbe oli analüüsitud materjalis kolm.

Materiaalsete protsesside rohkus jalgpalliuudistes on seotud nii kajastava valdkonnaga kui ka spordiudise keelega. Jalgpall (ja ka sport üldiselt) põhineb füüsilisel tegevusel, liikumisel ja muutustel. Spordiudises püüab ajakirjanik anda lugejale võimalikult autentset pilti. Kui loo keskmes on toimunud mäng või mõni muu füüsiline tegevus, kasutatakse toimunu kirjeldamiseks materiaalseid protsesse väljendavaid verbe.

Kategoriseerimiste analüüsimisel jagati tekstiosalised seitsmeks rühmaks: jalgpallur, meeskond, treener, meeskonnaga seotud isik, liiduga seotud isik, meedia, muu osaline. Jalgpalluri ja meeskonna määratlemiseks kasutati kõige enam kategoriseerimisviise. Seda võib seletada sellega, et tegemist oli kahe sagedasema tekstiosalisega. Mida enam osalist tekstis mainitakse, seda enam kasutatakse ka eri viise tema määratlemiseks. Levinud viis tekstiosaliste määratlemiseks oli nende kategoriseerimine ameti või rolli kaudu. Jalgpallurit, treenerit ja meeskonnaga seotud isikut määratleti sageli meeskonna alusel. Meeskonda kategoriseeriti kõige enam esindatava piirkonna ja liigas osalemise alusel. Jalgpalluri kategoriseerimisel kasutati võrreldes teiste jalgpalliuudiste osalistega sagedamini mitut kategooriat kõrvuti.

Kategoriseerimistes saab näha spordiudise patriootliku tegevust. Eesti jalgpalliuudistes näitavad patriootliku tegevust jalgpalluri määratlemine rahvuse ja koondise alusel ning meeskonna määratlemine meeskonnas mängiva jalgpalluri kaudu. Kuigi Eesti jalgpallurid on lugejatele tuttavad, mainitakse uudises siiski nende rahvust. Eestlased moodustavad jalgpalluri rahvuskategooriast neljandiku. Eesti jalgpallikoondisesse kuuluvaid jalgpallureid kategoriseeritakse koondise alusel. Välismaa meeskondi, milles mängivad Eesti jalgpallurid, määratletakse nende kaudu.

Kirjandus

- Andrews, Phil 2005.** Sports Journalism: A Practical Guide. London: SAGE Publications Ltd.
- Bell, Allan 1991.** The Language of News Media. Oxford: Basil Blackwell Ltd.
- Bell, Allan 1998.** The Discourse Structure of News Stories. – Approaches to Media Discourse. Toim. Allan Bell, Peter Garrett. Oxford: Blackwell Publishers Inc, 64–104.
- Bell, Allan, Peter Garrett 1998.** Media and Discourse: A Critical Overview. – Approaches to Media Discourse. Toim. Allan Bell, Peter Garrett. Oxford: Blackwell Publishers Inc, 1–20.
- Boyle, Raymond, Richard Haynes 2009.** Power Play: Sport, the Media and Popular Culture. Second edition. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd.
- Brown, Robert S 2003.** Preface. – Case Studies in Sport Communication. Toim. Robert S. Brown, Daniel J. O'Rourke III. Westport: Praeger Publishers, VII–VIII.
- Fairclough, Norman 1995.** Media discourse. London: Edward Arnold.
- Halliday, M. A. K. 2004.** Introduction to Functional Grammar. Third Edition. London: Hodder Arnold.
- Hennoste, Tiit 2008.** Uudise käsiraamat. Kuidas otsida, kirjutada, toimetada ja serveerida ajaleheuudist. Teine, täpsustatud trükk. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kasik, Reet 2008.** Meediateksti analüüs: eesmärgid ja meetodika. – Meediatekstide keelekasutus ja selle sotsiokultuurilised taustad. Tekstid ja taustad V. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus, 10–43.

Kull, Rein 2000. Kirjakeel, oskuskeel ja üldkeel. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Lewandowski, Marcin 2008. The Language of Soccer – a Sociolect or a Register? –
Język, Komunikacja, Informacja, 3/2008, 21–32.

Lewandowski, Marcin 2012. Football is not only war. Non-violence conceptual metaphors in English and Polish soccer language. – Sprache und Fußball im Blickpunkt linguistischer Forschung. Toim. Janusz Taborek, Artur Tworek, Lech Zielinski. Hamburg: Verlag Dr. Kovač, 79–95.

LLL: Language, Linguistics & Learning;

<http://najmoore.blogspot.com/ee/2013/11/process-types-graphic.html>. Vaadatud 8.03.2017.

Murray, Scott 2010. Football for Dummies. Chistester: John Wiley & Sons, Ltd.

PM 2011 = Postimees 2011. – Juhtkiri: lõimiv võidurõõm. 10.10.2011;
<http://arvamus.postimees.ee/592670/juhtkiri-loimiv-voiduroom>. Vaadatud 2.04.2017.

Research Randomizer; <https://www.randomizer.org>. Vaadatud 14.11.2016.

Taborek, Janusz 2012. The language of sport: Some remarks on the language of football. – Informed teaching – premises of modern foreign language pedagogy. Ed. Hadrian Lankiewicz, Emilia Wąsikiewicz-Firlej. Piła: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica, 237–254.

Wigley, Shelley, Patrick C. Meirick 2008. Interactive Media and Sports Journalists: The Impact of Interactive Media on Sports Journalists. – Journal of Sports Media, Vol 3, Number 1, 1–25.

Materjal

Delfi Sport 2016. Ajakiri Jalka avaldas aasta laureaadi 15 erinevas kategoorias; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/ajakiri-jalka-avaldas-aasta-laureaadid-15-erinevas-kategoorias?id=73347775>. Vaadatud 4.01.2016.

Delfi Sport 2016. AMETLIK: Madridi Real vallandas Benitezi ja palkas Zinedine Zidane'i; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/ametlik-madridi-real-vallandas-benitezi-ja-palkas-zinedine-zidanei?id=73348053>. Vaadatud 4.01.2016.

Delfi Sport 2016. Avarii üle elanud Sillamäe Kalevi jalgpallurid lasid Floral lüüa 10 väravat; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/avarii-u-le-elanud-sillamae-kalevi-jalgpallurid-lasid-floral-luua-10-varavat?id=73439631>. Vaadatud 15.01.2016.

Delfi Sport 2016. Eesti ja Rootsi maavõistlusmäng FIFA ei tabelisse punkte ei anna; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/eesti-ja-rootsi-maavoistlusmang-fifa-tabelisse-punkte-ei-anna?id=73345925>. Vaadatud 4.01.2016.

Delfi Sport 2016. FIFA vallandas peasekretär Jerome Valcke; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/maailm/fifa-vallandas-peasekretar-jerome-valcke?id=73413971>. Vaadatud 13.01.2016.

Delfi Sport 2016. FOTOD: Maailma parimaks jalgpalluriks valiti juba viiendat korda Lionel Messi; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/maailm/fotod-maailma-parimaks-jalgpalluriks-valiti-juba-viiendat-korda-lionel-messi?id=73393805>. (Delfi Sport, Delfi 11.01)

Delfi Sport 2016. FOTOD: Sillamäe Kalevi buss sattus Tallinna-Narva maanteel avariisse; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/fotod-sillamae-kalevi-buss-sattus-tallinna-narva-maanteel-avariisse?id=73437651> Vaadatud 15.01.2016.

- Delfi Sport 2016.** John Terry lahkub Chelseast: muinasjutuline karjääri lõpp jääb ära; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/john-terry-lahkub-chelseast-muinasjutuline-karjaari-lopp-jaab-ara?id=73561513>. Vaadatud 31.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** Jõhker: Tippjalgpalluri isa ähvardas klubile pommi visata, kui poega vabaks ei lasta!; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/johker-tippjalgpalluri-isa-ahvardas-klubile-pommi-visata-kui-poega-vabaks-ei-lastat?id=73529609>. Vaadatud 27.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** Kas Klavan on klubist lahkumas? Augsburg ostis Hollandi keskkaitaja; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/kas-klavan-on-klubist-lahkumas-augsburg-ostis-hollandi-keskkaitaja?id=73385661>. Vaadatud 9.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** KOHUTAV: Endise Inglismaa liiga jalgpalluri surnukeha leiti Reini jõest; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/maailm/kohutav-endise-inglismaa-liiga-jalgpalluri-surnukeha-leiti-reini-joest?id=73336583>. Vaadatud 2.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** Kontenkole maksmata jätmine tõi Aseri klubile karmi karistuse; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/kontenkole-maksmata-jatmine-toi-aseri-klubile-karmi-karistuse?id=73522315>. Vaadatud 27.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** Manchester United pääses kolmanda liiga klubi vastu üle noatera; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/manchester-united-paases-kolmanda-liiga-klubi-vastu-ule-noatera?id=73387653>. Vaadatud 9.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** Messit Rio olümpial mängimas ei näe; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/maailm/messit-rio-olumpial-mangimas-ei-nae?id=73398933>. Vaadatud 11.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** Möödunud aastal kolme parima treeneri sekka valitud Sampaoli pani ameti maha; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/maailm/moodunud-aastal-kolme-parima-treeneri-sekka-valitud-sampaoli-pani-ameti-maha?id=73466627>. Vaadatud 20.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** Müncheneri Bayerni tegevdirektor: meie ei ole Madridi klubide üleminekukeeluga seotud; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/maailm/muncheneri-bayerni-uleminekukeeluga-seotud>;

tegevdirektor-meie-ei-ole-madridi-klubide-uleminekukeeluga-seotud?id=73484403.

Vaadatud 21.01.2016.

Delfi Sport 2016. Noorteliigasid ootab tänavu ees mitu uuendust; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/noorteliigasid-ootab-tanavu-ees-mitu-uuendust?id=73529739>. Vaadatud 27.01.2016.

Delfi Sport 2016. Number 7 oli juhus: Cristiano Ronaldo võiks mängida hoopis teise sarginumbriga; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/number-7-oli-juhus-cristiano-ronaldo-voiks-mangida-hoopis-teise-sarginumbriga?id=73408203> .Vaadatud 12.01.2016.

Delfi Sport 2016. Nõmme Kalju sõlmis tuttava itaallasega üheaastase lepingu; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/nomme-kalju-solmis-tuttava-itaallasega-uehaastase-lepingu?id=73428539>. Vaadatud 14.01.2016.

Delfi Sport 2016. Paide linnameeskond testib kunagist Nigeeria liiga parimat väravakütti; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/paide-linnameeskond-testib-kunagist-nigeeria-liiga-parimat-varavakutti?id=73494665>. Vaadatud 23.01.2016.

Delfi Sport 2016. Parima aafriklase tiitlist ilma jäänud Yaya Toure: tõeliselt piinlik!; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/maailm/parima-aafriklase-tiitlist-ilma-jaanud-yaya-toure-toeliselt-piinlik?id=73384117>. Vaadatud 8.01.2016.

Delfi Sport 2016. Pep Guardiola avalikustas, kus ta järgnevalt tööle hakkab; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/pep-guardiola-avalikustas-kus-ta-jargnevalt-toole-hakkab?id=73355333>. Vaadatud 5.01.2016.

Delfi Sport 2016. Poolas käis korraga väljakul koguni kolm Eesti jalgpallurit; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/poolas-kais-korragal-valjakul-koguni-kolm-eesti-jalgpallurit?id=73466775>. Vaadatud 20.01.2016.

Delfi Sport 2016. Rimo Hunt mängis Poolas kipsis käega, kohtunikud vaatasid läbi sõrmede; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/rimo-hunt-mangis-poolas-kipsis-kaega-kohtunikud-vaatasid-labi-sormede?id=73526845>. Vaadatud 27.01.2016.

- Delfi Sport 2016.** Rooney valis aasta treeneriks töötuks jäänud Mourinho;
<http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/rooney-valis-aasta-treeneriks-tootuks-jaanud-mourinho?id=73400919>. Vaadatud 11.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** Sillamäe Kalevi president: ehk poleks pidanud Frantsevit vallandama;
<http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/sillamae-kalevi-president-ehk-poleks-pidanud-frantsevit-vallandama?id=73339765>. Vaadatud 2.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** U-19 jalgpallikoondis alustas granatkini memoriaali viigiga;
<http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/u-19-jalgpallikoondis-alustas-granatkini-memoriaali-viigiga?id=73338691>. Vaadatud 3.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** Wayne Rooney valiti Inglismaa aasta jalgpalluriks;
<http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/wayne-rooney-valiti-inglismaa-aasta-jalgpalluriks?id=73355579>. Vaadatud 5.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** Venemaa spordiajakirjanik kommenteeris Meistrite liiga vutimängu purjuspäi; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eurosarjad/venemaa-spordiajakirjanik-kommenteeris-meistrite-liiga-vutimangu-purjuspai?id=73417239>. Vaadatud 13.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** VIDEO: Fenomenalny! Soccernet valis Eesti aasta paremate väravate esikümnesse neli Vassiljevi supertabamust;
<http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/video-fenomenalny-soccernet-valis-eesti-aasta-paremate-varavate-esikumnesse-neli-vassiljevi-supertabamust?id=73404277>. Vaadatud 12.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** VIDEO: Magama jäänud fänn võttis Manchester Unitedi karikamängu hästi kokku; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/video-magama-jaanud-fann-vottis-manchester-unitedi-karikamangu-hasti-kokku?id=73388279>. Vaadatud 10.01.2016.
- Delfi Sport 2016.** VIDEO: Soome sai uue peatreeneri käe all kindla kaotuse;
<http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/maailm/video-soome-sai-uee-peatreeneri-kae-all-rootsilt-kindla-kaotuse?id=73396289>. Vaadatud 11.01.2016.

- Delfi Sport 2016.** VIDEO: Van Gaalil viskas üle: teie kritiseerisite Rooneyt! Ka teie, paks mees!; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/video-van-gaalil-viskas-ule-teie-kritiseerisite-rooneyt-ka-teie-paks-mees?id=73420075>. Vaadatud 13.01.2016.
- Delfi Sport, 2016.** FC Flora kohtub homme Rootsi jalgpallimeistriga; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/fc-flora-kohtub-homme-rootsi-jalgpallimeistriga?id=73487253>. Vaadatud 22.01.2016.
- Delfi Sport, 2016.** Sander Puri mängis Nõmme Kalju eest; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/sander-puri-mangis-nomme-kalju-eest?id=73441955>. Vaadatud 16.01.2016.
- Gregor, Mariel 2016.** FIFA presidendiks kandideeriv Jordaania prints: olen piisavalt kõva mees; <http://sport.postimees.ee/3459319/fifa-presidendiks-kandideeriv-jordaania-prints-olen-piisavalt-kova-mees>. Vaadatud 6.01.2016.
- Gregor, Mariel 2016.** Kink: Leping Levadiaga takistuseks ei saa; <http://sport.postimees.ee/3458847/kink-leping-levadiaga-takistuseks-ei-saa>. Vaadatud 6.01.2016.
- Kalam, Laura 2016.** Aksalu: tuleb huvitav hooaeg tugeva meeskonnaga; <http://sport.postimees.ee/3468113/aksalu-tuleb-huvitav-hooaeg-tugeva-meeskonnaga>. Vaadatud 14.01.2016.
- Kalam, Laura 2016.** Debuchy: tahan Arsenalist lahkuda; <http://sport.postimees.ee/3472241/debuchy-tahan-arsenalist-lahkuda>. Vaadatud 18.01.2016.
- Kalam, Laura 2016.** Dortmundi peatreener: Januzajl ei olnud motivatsiooni; <http://sport.postimees.ee/3462907/dortmundi-peatreener-januzajl-ei-olnud-motivatsiooni>. Vaadatud 10.01.2016.
- Kalam, Laura 2016.** FC Levadiaga liitus Kameruni jalgpallur; <http://sport.postimees.ee/3468369/fc-levadiaga-liitus-kameruni-jalgpallur>. Vaadatud 14.01.2016.

- Kalam, Laura 2016.** Giroud: kriitika mind ei huvita;
<http://sport.postimees.ee/3479583/giroud-kriitika-mind-ei-huvita>. Vaadatud 23.01.2016.
- Kalam, Laura 2016.** Ronaldo: uus peatreener meeldib mängijatele väga;
<http://sport.postimees.ee/3472487/ronaldo-uus-peatreener-meeldib-mangijatele-vaga>.
Vaadatud 18.01.2016.
- Kalvet, Madis 2016.** Fotod: Chelsea teenis tänu 98. minutil suluseisust löödud väravale viigipunkti; <http://sport.postimees.ee/3471339/fotod-chelsea-teenis-tanu-98-minutil-suluseisust-loodud-varavale-viigipunkti>. Vaadatud 16.01.2016.
- Kalvet, Madis 2016.** Internet hullub: kas täna nähti Premier League'i kõige halvemat debüüti?; <http://sport.postimees.ee/3471395/internet-hullub-kas-taena-naehiti-premier-league-i-koige-halvemat-debueueti>. Vaadatud 16.01.2016.
- Kalvet, Madis 2016.** Jalgpallikoondise uudse lahenduse esimesed viljad;
<http://sport.postimees.ee/3454747/jalgpallikoondise-uudse-lahenduse-esimesed-viljad>.
Vaadatud 4.01.2016.
- Kalvet, Madis 2016.** Klavan aitas Augsburgil alistada Šveitsi tippklubi;
<http://sport.postimees.ee/3471371/klavan-aitas-augsburgil-alistada-sveitsi-tippklubi>.
Vaadatud 16.01.2016.
- Kalvet, Madis 2016.** ManCity kapteni eralennuk sattus õnnetusse;
<http://sport.postimees.ee/3464439/mancity-kapteni-eralennuk-sattus-onnetusse>.
Vaadatud 11.01.2016.
- Kangur, Kristjan Jaak 2016.** «Tibu» tagasitulek? Legendaarne Kaalma kaitses taas Paide väravat; <http://sport.postimees.ee/3521317/tibu-tagasitulek-legendaarne-kaalma-kaitses-taas-paide-varavat>. Vaadatud 30.01.2016.
- Kangur, Kristjan Jaak 2016.** Eesti koondise ründaja siirdus Poola esiliigaklubisse;
<http://sport.postimees.ee/3468847/eesti-koondise-ruendaja-siirdus-poola-esiliigaklubisse>. Vaadatud 14.01.2016.

- Kangur, Kristjan Jaak 2016.** Eesti võõrustab augustis uue valiksarja eel Malta koondist; <http://sport.postimees.ee/3486095/eesti-voorustab-augustis-uee-valiksarja-eel-malta-koondist>. Vaadatud 28.01.2016.
- Kangur, Kristjan Jaak 2016.** Eesti võõrustab märtsis Lillekülas Norra jalgpallikoondist; <http://sport.postimees.ee/3462571/eesti-voorustab-maertsis-lillekuelas-norra-jalgpallikoondist>. Vaadatud 9.01.2016.
- Kangur, Kristjan Jaak 2016.** FIFA presidendiks pürgija käis MMi osas välja revolutsioonilise plaani; <http://sport.postimees.ee/3474707/fifa-presidendiks-purgija-kais-mm-i-osas-valja-revolutsioonilise-plaani>. Vaadatud 19.01.2016.
- Kangur, Kristjan Jaak 2016.** Galerii: Atletico jäi üheksakesi ja kaotas eduseisust Barcelonale; <http://sport.postimees.ee/3521245/galerii-atletico-jaei-ueheksakesi-ja-kaotas-eduseisust-barcelonale>. Vaadatud 30.01.2016.
- Kangur, Kristjan Jaak 2016.** Kalju ja Infoneti testitavate paraad lõppes viigiga; <http://sport.postimees.ee/3462345/kalju-ja-infoneti-testitavate-paraad-loppes-viigiga>. Vaadatud 8.01.2016.
- Kangur, Kristjan Jaak 2016.** Klavani juhitud kaitseliin hoidis taas Augsburgi värava puhtana; <http://sport.postimees.ee/3521229/klavani-juhitud-kaitseliin-hoidis-taas-augsburgi-vaerava-puhtana>. Vaadatud 30.01.2016.
- Kangur, Kristjan Jaak 2016.** Korruptsiooni paljastav veebileht sattus ise miljonisüüdistuse keskmesse; <http://sport.postimees.ee/3481847/korruptsiooni-paljastav-veebileht-sattus-ise-miljonisueuedistuse-keskmesse>. Vaadatud 25.01.2016.
- Kangur, Kristjan Jaak 2016.** Treeneriametist unistav Gerrard: ilmselt jääb see aasta mulle viimaseks; <http://sport.postimees.ee/3454109/treeneriametist-unistav-gerrard-ilmselt-jaeab-see-aasta-mulle-viimaseks>. Vaadatud 2.01.2016.
- Leheste, Gunnar 2016.** DELFI VIDEO: Konstantin Vassiljev: Sander Puri oli Hõbepalli ära teeninud; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/delfi-video-konstantin-vassiljev-sander-puri-oli-hobepalli-ara-teeninud?id=73335383>. Vaadatud 2.01.2016.

- Leheste, Gunnar 2016.** Hunti testib Poola klubi, Lindperet Jäägeri leivaisa; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/hunti-testib-poola-klubi-lindperet-jaageri-leivaisa?id=73475637>. Vaadatud 21.01.2016.
- Leheste, Gunnar 2016.** Uruguay ja Argentina tahavad koos jalgpalli MM-i korraldada; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/maailm/uruguay-ja-argentina-tahavad-koos-jalgpalli-mm-i-korraldada?id=73380599>. Vaadatud 8.01.2016.
- Leheste, Gunnar 2016.** Õnnestunud vahetus viis Manchester City liigakarika finaali; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/onnestunud-vahetus-viis-manchester-city-liigakarika-finaali?id=73532885>. Vaadatud 28.01.2016.
- Leheste, Gunnar. 2016.** Ajaleht: Manchester United on valmis Gareth Bale'i eest maksma 120 miljonit eurot; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/ajaleht-manchester-united-on-valmis-gareth-balei-eest-maksma-120-miljonit-eurot?id=73394321>. Vaadatud 11.01.2016
- Naudi, Meelis 2016.** Joel Lindpere otsustas karjääri jätkata ja otsib välismaalt uut klubi; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/joel-lindpere-otsustas-karjaari-jatkata-ja-otsib-valismaalt-uut-klubi?id=73398563>. Vaadatud 11.01.2016.
- Parts, Kadi 2016.** Belgia ründeäss naaseb ManUsse; <http://sport.postimees.ee/3459361/belgia-ruendeaess-naaseb-manusse>. Vaadatud 7.01.2016.
- Parts, Kadi 2016.** Humoorikas video: ManU peatreener sõimas Rooneyt kritiseerinud ajakirjanikku paksuks; <http://sport.postimees.ee/3467827/humoorikas-video-manu-peatreener-soimas-rooneyt-kritiseerinud-ajakirjanikku-paksuks>. Vaadatud 13.01.2016.
- Parts, Kadi 2016.** Kahe Inglismaa klubi endine peatreener: Premier League on tsirkus; <http://sport.postimees.ee/3474187/kahe-inglismaa-klubi-endine-peatreener-premier-league-on-tsirkus>; Vaadatud 19.01.2016.

Parts, Kadi 2016. Must päev: bussiõnnetuse üle elanud Sillamäe Kalev teenis Floralt hävitava kaotuse; <http://sport.postimees.ee/3470947/must-paev-bussionnetuse-uele-elanud-sillamae-kalev-teenis-floralt-haevitava-kaotuse>. Vaadatud 15.01.2016.

Parts, Kadi 2016. Põnevus Inglismaal jätkub: Arsenal andis väravaterohkes lahingus viimasel hetkel võidu käest, Leicester võttis võõrsil väärt võidu; <http://sport.postimees.ee/3467901/ponevus-inglismaal-jatkub-arsenal-andis-varavaterohkes-lahingus-viimasel-hetkel-voidu-kaest-leicester-vottis-voorsil-vaart-voidu>. Vaadatud 14.01.2016.

Parts, Kadi 2016. Sporting alistas liidrite lahingus Porto; <http://sport.postimees.ee/3454867/sporting-alistas-liidrite-lahingus-porto>. Vaadatud 3.01.2016.

Parts, Kadi 2016. Venetsueela jalgpallikoondislane sai dopingu kasutamise eest pika mängukeelu; <http://sport.postimees.ee/3467717/venetsueela-jalgpallikoondislane-sai-dopingu-kasutamise-eest-pika-maengukeelu>. Vaadatud 13.01.2016.

Postimees Sport 2016. Hullumeelselt kihutanud Madridi Reali täht saabus treeningbaasi politseisireeni saatel; <http://sport.postimees.ee/3453975/hullumeelselt-kihutanud-madridi-reali-taht-saabus-treeningbaasi-politseisireeni-saatel>. Vaadatud 2.01.2016.

Postimees Sport 2016. Penaltiseeria tõi Eestile Kubok Sodružestva kolmanda koha; <http://sport.postimees.ee/3479865/penaltiseeria-toi-eestile-kubok-sodruzestva-kolmanda-koha>. Vaadatud 23.01.2016.

Postimees Sport 2016. Pärast jõulupidu kadunuks jäänud tippjalgpalluri surnukeha leiti Reini jõest; <http://sport.postimees.ee/3454471/parast-joulupidu-kadunuks-jaanud-tippjalgpalluri-surnukeha-leiti-reini-joest>. Vaadatud 2.01.2016.

Raidla, Rasmus 2016. AMETLIK: Henrik Ojamaa siirdus Austria esiliigasse; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/ametlik-henrik-ojamaa-siirdus-austria-esiliigasse?id=73370591>. Vaadatud 7.01.2016.

- Raidla, Rasmus 2016.** KARM: alaealiste värbamisel reegleid rikkunud Madridi suurklubid said üleminekukeelu; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/maailm/karm-alaealiste-mangijate-varbamisel-reegleid-rikkunud-madridi-suurklubid-said-uleminekukeelu?id=73425661>. Vaadatud 14.01.2016.
- Raidla, Rasmus 2016.** Klopp ja Liverpool alustasid aastat 2:0 kaotusega; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/klopp-ja-liverpool-alustasid-aastat-02-kaotusega?id=73335747>. Vaadatud 2.01.2016.
- Raidla, Rasmus 2016.** KOMMENTAAR: Ballon d'Or kisub Eurovisiooniks - ehk miks on parima jalgpalluri valimine jabur?; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/maailm/kommentaar-ballon-dor-kisub-eurovisiooniks-ehk-miks-on-parima-jalgpalluri-valimine-jabur?id=73403537>. Vaadatud 12.01.2016.
- Raidla, Rasmus 2016.** Video: Infonetis on testimisel kaks endist koondislast ja MM-il värava löönud ghanalane; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/video-infonetis-on-testimisel-kaks-endist-koondislast-ja-mm-il-varava-loonud-ghanalane?id=73384745>. Vaadatud 9.01.2016.
- Raidla, Rasmus 2016.** Üllatus Inglismaalt: neljanda liiga meeskond lõpetas Premier League'i tiimi karikateekonna; <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/euroliigad/ullatus-inglismaalt-neljanda-liiga-meeskond-lopetas-premier-leaguei-tiimi-karikateekonna?id=73390875>. Vaadatud 10.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** AC Milani jalgpallur valetas end 9 aastat nooremaks; <http://sport.postimees.ee/3473481/ac-milani-jalgpallur-valetas-end-9-aastat-nooremaks>. Vaadatud 18.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** Anier aitas Hibernianil võita, Reintam istus pingil; <http://sport.postimees.ee/3454565/anier-aitas-hibernianil-voita-reintam-istus-pingil>. Vaadatud 3.01.2016.

- Täll, Kaarel 2016.** Eestis peeti möödunud aastal üle 5000 jalgpallilahingu;
<http://sport.postimees.ee/3478307/eestis-peeti-moeoedunud-aastal-uele-5000-jalgpallilahingu>. Vaadatud 22.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** FIFA peasekretär eemaldati ametist;
<http://sport.postimees.ee/3466825/fifa-peasekretar-eemaldati-ametist>. Vaadatud 13.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** Flora võitis kontrollmängus Nõmme Kaljut;
<http://sport.postimees.ee/3520605/flora-voitis-kontrollmangus-nomme-kaljut>. Vaadatud 29.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** Henrik Ojamaa võib naasta Poola kõrgliigasse;
<http://sport.postimees.ee/3453919/henrik-ojamaa-voib-naasta-poola-korgliigasse>.
Vaadatud 1.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** Inglismaa kõrgliiga liider teeb ajaloo suurima ostu;
<http://sport.postimees.ee/3521443/inglismaa-korgliiga-liider-teeb-ajaloo-suurima-ostu>.
Vaadatud 31.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** Kaarel Täll: koondiste üheshingamisest;
<http://sport.postimees.ee/3460257/kaarel-tall-koondiste-uheshingamisest>. Vaadatud 8.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** Karjääri lõpetanud Bärengrub alustab tööd jalgpalliliidus;
<http://sport.postimees.ee/3473439/karjaari-lopetanud-barengrub-alustab-tood-jalgpalliliidus>. 18.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** Käit püstitaks väravaga võimsa rekordi;
<http://sport.postimees.ee/3458451/kait-pustitaks-varavaga-voimsa-rekordi>. Vaadatud 6.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** ManU võitis Rooney värava toel Liverpooli;
<http://sport.postimees.ee/3471843/manu-voitis-rooney-varava-toel-liverpooli>. Vaadatud 17.01.2016.

- Täll, Kaarel 2016.** Südilt võidelnud Eesti tunnistas Venemaa nappi paremust;
<http://sport.postimees.ee/3477687/sudilt-voidelnud-eesi-tunnistas-venemaa-nappi-paremust>. Vaadatud 21.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** Tunnustatud Saksamaa treener: Madridi Real on hulluks läinud;
<http://sport.postimees.ee/3458135/tunnustatud-saksamaa-treener-madridi-real-on-hulluks-laeinud>. Vaadatud 6.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** Video: Ojamaa võlus austerlasi puhta saksa keele oskusega;
<http://sport.postimees.ee/3468537/video-ojamaa-volus-austerlasi-puhta-saksa-keele-oskusega>. Vaadatud 14.01.2016.
- Täll, Kaarel 2016.** Video: Rooney lõpetas väravapõua väga efektse tabamusega;
<http://sport.postimees.ee/3454533/video-rooney-lopetas-varavapoua-vaga-efektse-tabamusega>. Vaadatud 3.01.2016.

Analysis of Football News: Actors, Processes and Categorizations. Summary

In this master's thesis online football news from Postimees.ee and Delfi.ee are analysed. The focus is on actors, processes and categorizations. Sports news as a text type is introduced, online football news are examined more thoroughly. Overview of language's ideational metafunction is given. It includes overview of process types based on Michael A. K. Halliday's classification. In empirical chapters football news actors, processes and categorizations are analysed.

Actors in analysed news can be divided into nine groups: footballer; team; coach; person related to team; association and person related to association; media; fan; other actor; phenomenon, abstraction or objects. The most common actor in football news is footballer. Second is team. On the third place are nonliving actors – phenomena, abstractions or objects. All of them (footballer, team, phenomenon, abstraction or object) are most commonly participants in material processes. Material processes are also most common with media and association and person related to association. Coach, who is fourth most common actor in football news, is in most cases participant in verbal processes. Verbal processes are common with person related to team, other actor and fan. Other actor and fan are also frequently participants in mental processes.

Processes expressed with impersonal verbs are in separate group. As the main participant in these processes is unknown, the goal is the basis for analysis. Goals can be divided into eight groups: footballer; team; coach; phenomenon, abstraction or object; person related to association; fan, media, sponsor. Most processes expressed with impersonal verbs are material. Most common goal is phenomenon, abstraction or object. Three verbs express processes without goal.

The abundance of material processes can be explained with subject field and the language of sports news. Football (and sports in general) is based on physical activity, movement and changes. In sports news the journalist tries to give authentic view on events. If the focus of the news story is on match or other physical activity, verbs expressing material processes are used.

To analyse categorizations actors are divided into seven groups: footballer, team, coach, person related to team, person related to association, media, other actor. Most ways for categorizing were used for footballer and team. As they were the most common actors, it can be assumed that if an actor is mentioned often, more ways for categorization are used. Actors are often referred to in terms of occupation or role. Team is the main basis for defining footballer, coach and person related to team. Team is most referred to in terms of region it is representing or league in which it is playing. Comparing to other actors, footballer is more often defined with more than one category.

Categorizations show the patriotic side of football news. In Estonian football news patriotic activity includes defining Estonian footballers by their nationality and national team and defining foreign teams by Estonian footballers who play for them. Even though Estonian readers are familiar with local footballers, their nationality is mentioned. If a footballer is in Estonian national team, he is referred to in terms of the team. If Estonian footballer is playing for a foreign team, the team is defined by the footballer.

Lihlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Merju Lomp (sünnikuupäev: 18.03.1993)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihlitsentsi) enda loodud teose „Jalgpalliuudiste analüüs: tekstiosalised, protsessid ja kategoriseerimised“, mille juhendaja on dotsent Kersti Lepajõe,
 - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus 19.05.2017